0029

MÜSİAD ARAŞTIRMA RAPORLARI - 24

# MÜSİAD
# AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ GEZİ RAPORU

MÜSİAD
MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

MÜSİAD ARAŞTIRMALARI - 24

# MÜSİAD
# AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
# GEZİ RAPORU

(21-31 MAYIS 1997)

Temmuz 1997

**MÜSİAD**
(MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ)
Adres: Mecidiye Cad. No: 7/50, Mecidiyeköy - 80310 İSTANBUL
Tel: (0.212) 213 61 00 (pbx) - 213 61 01
Fax: (0.212) 213 78 90 - 216 01 42

Yazan

**Dr. Ömer Bolat**
*MÜSİAD Genel Sekreteri*

**ISBN 975 - 7215 - 17 -1**

İç Düzen
**Sina** 532 51 79

Baskı
**Eksen** 613 86 30

# İÇİNDEKİLER


BAŞLARKEN....5

MÜSİAD NİÇİN AMERİKA'DA?....6

AMERİKA NEDEN AMERİKA?....7

ABD - TEMEL DEMOGRAFİK VE EKONOMİK GÖSTERGELER....7

MÜSİAD'IN GÖRÜŞME VE TEMASLAR MARATONU....12

CHICAGO'DAKİ TEMASLAR:....12

NEW YORK CITY' DEKİ TEMASLAR....21

WASHINGTON D.C. TEMASLARI....30

DALLAS TEMASLARI....37

KANADA (TORONTO) TEMASLARI....38

MÜSİAD BAŞKANI EROL YARAR'DAN ABD GEZİSİ DEĞERLENDİRMESİ....39

TÜRKİYE-ABD EKONOMİK İLİŞKİLERİ VE GELİŞME POTANSİYELİ....41

KARŞILIKLI DIŞ TİCARET....41

TÜRKİYE'DEKİ ABD YATIRIMLARI....44

ABD SERMAYESİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DE YATIRIM İÇİN ENGELLEYİCİ HUSUSLAR....45

TÜRKİYE-ABD EKONOMİK İLİŞKİLERİNİN MEVCUT DURUMU HAKKINDA DEĞERLENDİRME....47

ABD'NİN DIŞ TİCARETİ....50

ÜYELERİMİZ İÇİN ABD İLE TİCARET VE YATIRIM İŞBİRLİĞİ HUSUSUNDA ÖNEMLİ TEMAS NOKTALARI....55

# Başlarken*

MÜSİAD kurulduğundan bu yana geçen 7 yıl içinde, temel amaçlarından biri olan üyelerimizin uluslararası rekabete açılmaları, globalleşme çerçevesinde tüm dünya pazarları ile entegre olmaları amacı doğrultusunda 50'den fazla dış gezi gerçekleştirmişti. MÜSİAD olarak dünyanın en büyük ekonomisine ve ticaretine sahip ABD'ye de 21 - 31 Mayıs tarihleri arasında Genel Başkan Erol Yarar başkanlığında 40 sanayici ve işadamından oluşan bir heyetle gidilmiştir. Heyette ağırlıklı olarak tekstil, gıda, inşaat ve hizmet sektörlerinden temsilciler yeraldı. Chicago'dan başlayıp, New York ve Washington D.C.' yi, ayrı bir heyetle de Dallas ve Kanada'yı kapsayan bu uzun ve kapsamlı gezinin ayrıntılarını ve değerlendirmelerimizi sunmak amacıyla bu raporu hazırlamış bulunuyoruz.

*MÜSİAD heyeti 17 Mayıs'da yapılan "Geleneksel Türk Yürüyüşü'nde*

* MÜSİAD'ın 40 üyesi ile ABD'ye yaptığı başarılı gezinin hazırlanmasında ve programın oluşturulmasında MÜSİAD Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Çam ve Yönetim Kurulu Üyesi - Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Ömer Cihad Vardan'ın üstün gayret ve çalışmalarını takdirle anıyoruz.

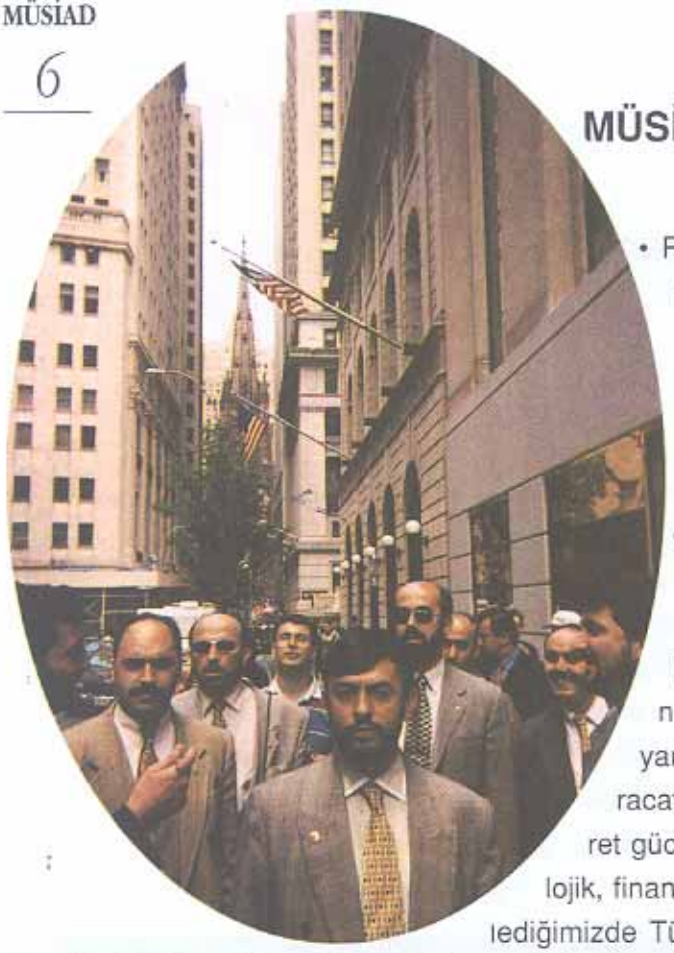

*MÜSİAD heyeti dünya finans piyasalarının kalbi New York Wall Street'de*

## MÜSİAD NİÇİN AMERİKA'DA?

- Raporumuzun başında belirttiğimiz gibi MÜSİAD globalleşme ve uluslararası rekabete açılma hedefi doğrultusunda 7 yıl içinde gerçekleştirdiği 50 kadar dış geziyi müteakiben Amerika kıtasına da açılmak istedi.

- MÜSİAD ABD'li işadamları ile üyelerimiz arasında karşılıklı ticaret ve yatırım imkanlarını geliştirmeyi amaçladı. ABD 7,92 trilyon dolarlık GSMH'sı ile dünyanın bir numaralı ekonomik gücü, 818 milyar dolarlık ithalatı ve 625 milyar dolarlık ihracatı ile yine dünyanın bir numaralı dış ticaret gücü. Buna sahip olduğu endüstriyel, teknolojik, finansal, yetişmiş insan ve siyasi gücü de ekleдiğimizde Türkiye'nin bu alanlarda işbirliği yapabileceği önemli bir partnerdir. ABD'deki bu gelişmeyi ve potansiyeli üyelerimizin yerinde görmesini sağlamak, ABD'nin de en önemli 10 pazardan bir olarak kabul ettiği Türkiye ve çevresindeki potansiyeli Türk ve ABD'li özel sektör mensuplarının biraraya gelmeleri suretiyle değerlendirmelerine zemin hazırlamak amaçlandı.

- Ülkemiz ekonomisinin temel dinamikleri olan orta ölçekli işletmeleri finans bulma konusunda ABD'li finans ve iş çevreleri ile görüştürerek mali kaynak imkanlarını araştırmak amaçlandı.

- ABD Hükümeti ve IMF yetkilileri ile görüşerek, Türk ekonomisinin gidişatı ve iki ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkilerinin arttırılması yöntemleri konusunda fikir alışverişinde bulunmak amaçlandı.

- Son olarak, önemli ve birçok tarım ürünlerinin üreticisi olarak ülkemizde kurulup etkin bir şekilde işlemesinde fayda mülahaza ettiğimiz vadeli işlemler piyasalarını yerinde araştırmak amaçlandı.

# AMERİKA NEDEN AMERİKA?

Amerika Birleşik Devletleri ekonomik, ticari, finans, siyasi ve askeri gücü ile bugün dünyanın 1 numaralı süper gücü konumunda. Bu satırların yazarı ABD konusunda derinliğine bir araştırma yapmamış olmakla beraber, MÜSİAD'ın 11 günlük gezisi boyunca yaptığı gözlemlerle ABD'nin neden dünyanın 1 numaralı süper gücü olduğu konusunda aşağıdaki mütevazi değerlendirmeleri yapma ihtiyacı duymaktadır.

## ABD - TEMEL DEMOGRAFİK VE EKONOMİK GÖSTERGELER

| | |
|---|---|
| **Nüfus** | 268,7 milyon kişi (dünyanın 3. En kalabalık ülkesi) |
| **Yüzölçümü** | 9,4 milyon $km^2$ (Türkiye'nin 12 katı büyüklükte) |
| **$Km^2$'ye düşen nüfus** | 27 |
| **Yıllık nüfus artış oranı** | % 1 |
| **Siyah nüfusun oranı** | % 12,5 (yaklaşık 30 milyon kişi) |
| **Ortalama yaşam ömrü** | Erkek : 73 yaş |
| | Kadın : 79 yaş |
| **Müslüman sayısı** | Yaklaşık 8 milyon kişi (İslam, nüfus itibariyle ikinci en büyük din ve özellikle Siyahlar arasında hızla yayılıyor) |
| **Yahudi sayısı** | 6 milyon kişi (siyasi, finans ve medya sektöründe çok etkinler) |
| **Enflasyon oranı** | % 4,1 (1988 - 1993 ortalama yıllık) |
| % 3 (1996) | |
| **İşsizlik oranı** | % 5 (Mayıs 1997 verisi) |
| **Gayrisafi milli hasıla** | 7,92 trilyon dolar (dünyanın en büyük ekonomisine sahip) |
| **Kişi başına düşen milli gelir** | 29.600 dolar |
| **Evsiz-barksız fakir sayısı** | 30 milyon kişi |
| **Nüfusun %0,5'i gelirin % 39'unu alıyor** | |
| **ve nüfusun % 80'inin geliri geriliyor.** | Dünyanın gelir dağılımı en bozuk ülkelerinden birisi |
| **Dış ticaret hacmi** | 1,443 trilyon dolar (dünyanın en fazla dış ticaret yapan ülkesi) |
| **İthalatı** | 818 milyar dolar (dünyanın en fazla ithalat yapan ülkesi) |
| **İhracatı** | 625 milyar dolar (dünyanın en fazla ihracat yapan ülkesi) |
| **Dış Ticaret Açığı** | 193 milyar dolar (dünyanın en fazla dış ticaret açığı veren ülkesi) |
| **Türkiye'den ithalatı** | 1.616 milyon dolar |
| **Türkiye'ye ihracatı** | 3.203 milyon dolar |
| **Kamu borçları toplamı** | 5,373 trilyon dolar (dünyanın en borçlu ülkesi) |
| **Hane halkı başına kamu borcu** | 68.413 dolar |

**Farklılıklar içinde birlikte yaşama:**

Herşeyden önce ABD bir göçmenler ülkesi. Ülkenin gerçek sahibi olan Kızılderililer bugün turistik malzeme konumunda kalacak kadar sayıları azalıp tarihe karışırken, dünyanın her yerinden ama özellikle Almanya, İrlanda, İtalya, İngiltere, Fransa, Meksika, Küba, Japonya, Çin ve diğer Asya ülkelerinden gelen göçmenler bugün ABD vatandaşı olarak bu ülkede yaşıyorlar. Farklı etnik kökenden gelen insanların durumu bölücülüğe vesile olmamış, aksine bu farklı kökenden insanların beyin ve emek güçleri bir **"Amerikalı olma"** bilinci içinde öğütülerek ülkenin refah ve gelişimine teksif edilmiş. Hem Amerikalılar kamuya açık işletmelerde ırk ve etnik ayrım gözetilmediğini adeta vurgulamak istercesine farklı etnik kökenlerden vatandaşları aynı yer ve zamanda çalıştırmaktadırlar. Gümrüklerde, otelde, lokantada, bankada bir siyahı, beyazı, Asya kökenliyi yan yana çalışırken sık sık görebilirsiniz. Tabii 1970'li yıllara kadar bu ülkede siyah ırka karşı uygulanan ırk ayrımcılığının olumsuz etkilerinin tamamiyle geçtiğini söylemek mümkün değildir.

**Ferdi Hürriyetlere Önem:**

Yüce dinimizin temel prensipleri arasında yeralan ve bugün evrensel anlamda temel insan hakları ve hürriyetleri olarak kabul gören düşünce, ifade, seyahat, inanç ve ibadet ile teşebbüs ve üretim hürriyetleri geniş bir çerçevede ABD'de mevcuttur. Bu durum fertlerin üretkenliklerini ve verimliliklerini, katılımcı olabilmelerini arttırmaktadır.

**Eğitim ve Bilime Verilen Önem:**

ABD'de eğitime büyük önem verilmektedir. Lise mezunlarının yarısı üniversite veya kolejlere gidebilmektedir. Ülkede lise eğitimi zayıf olmakla (ABD'li öğrencilerin genel coğrafya, dünya aktüel bilgileri zayıftır) beraber, çok güçlü bir üniversite eğitimi vardır. Lise mezunlarının % 52'si üniversiteye devam etmektedir. Çocuklar küçük yaştan itibaren araştırıcı, geliştirici, girişimci, meraklı, yetki kullanıcı, insiyatif alıcı, rekabet edici ve düşünen bir yapıda yetiştiriliyorlar. Ülkede özel ve eyalet üniversiteleri şeklinde 8.000 kadar üniversite ve kolej olduğu bildiriliyor. Türkiye'den de 1 sömestri boyunca 20-25 bin arasında öğrencinin ABD kolej ve üniversitelerinde öğrenim gördüğü belirtiliyor. Üniversiteler arası eğitim kalitesi rekabeti sonuçta öğrencilerin iyi yetişmesine ve ülkenin bundan kazançlı çıkmasına yarıyor. Ayrıca düşünce deposu (think tank) olarak politika ve fikirler üreten 26.000 enstitünün varlığı da ABD'de eğitim ve bunun ülke kalkınmasına olan büyük etkisini göstermektedir.

Araştırma+geliştirmeye büyük önem veriliyor. Chicago'daki Northwestern Üniversitesi'nin Mühendislik Fakültesinin 130 milyon dolarlık bütçesinin 45 milyon dolarlık bölümü özel sektör için yapılan araştırmalardan elde ediliyor. Uzay çalışmaları (NASA) ve savunma sanayinde araştırma+geliştirme bütçeleri milyarlarca doların üzerinde oluyor. ABD'de GSMH'nin % 2,6' sı (Türkiye'de % 0,4) araştırma+geliştirme bütçelerine harcanıyor. ABD, pahalı olan araştırma çalışmalarının sonuçta tüketime yönelik ürünlere dönüşmesi ve bunların satışıyla tüketicinin bedeli ödemesini sağlamaktadır.

**Esnek Ekonomik Yapı ve Tam Serbest Rekabet Şartları:**

ABD ekonomisinde rekabet şartları oldukça serbest bir şekilde tezahür ediyor. Devletin ekonomiye müdahalesi yönlendirici bir tarzda ve adil rekabet şartlarını tesis etmekle sınırlanmış haldedir. Girişimcilik teşvik ediliyor. Genç fakat parası olmayan girişimciler risk sermayesi gibi finansal araçlarla projelerine kolayca kaynak bulmaya çalışmaktadırlar. Bir Microsoft bilgisayar yazılım firması ve Hewlet Packard bu şartlarda doğmuş ve gelişmişlerdir. Araştırma ve bilime yalnızca uzay, savunma ve sanayi alanlarında değil, tarımda da büyük önem veriliyor. Dünyanın 1 numaralı tarım üreticisi ihracatçı ülkesidir. Tohum gübre, makine teknolojileri, toprak kimyasalları çok gelişmiştir.

Ekonomik yapıdaki ve çalışma hayatındaki esneklik, serbest rekabet yanında, işsizliği de azaltan önemli bir faktördür. 1970'li yıllarda petrol fiyatları şokundan sonra ortaya çıkan işsizlik 1980'li yıllarda uygulanan Reaganomics (Başkan Reagan'ın ekonomi politikası) ile aşılmış, ve işsizlik oranı % 5'lere kadar gerilemiştir. Batı Avrupa'da % 10 - 11'ler düzeyinde kronikleşen işsizliğe karşı ABD'de neredeyse tam istihdam düzeyinde yoğun bir çalışma gözlenmekte, sokaklarda işsiz-güçsüz yığınlar kitlesi ile pek karşılaşılmamaktadır.

**Yenilik-Kurumsallaştırma-Ticarileştirme-Sunuş (Innovation-Institutionalization- Commercialization - Presentation)**

ABD'nin bir numaralı ekonomik güç olmasında bu denklemin büyük bir rolü olduğu anlaşılmaktadır.

- **Yenilik (Innovation):** ABD'de insanlar okul çağında girişimci, araştırıcı, meraklı bir tarzda yetiştirildiklerinden dünyada birçok yeniliğin bu ülkeden çıktığını görmek mümkündür. Ekonomi ile ilgili alanda elektrik, telefon, otomobil, gökdelen, reklamcılık, pazarlama, finansal araçlar (factoring, leasing, mali türevler=swap, option, futures vb), sinema, danışmanlık, denetim firmaları

vs. birçok yeni araç, uygulama ve bilim dalının ABD'de doğduğu bilinmektedir.

- **Kurumsallaştırma (Institutionalization):** Amerikalılar yeni bir şey bulduklarında onu ortaya bırakmıyorlar, hemen onu kurumsallaştırıyorlar. Bugün danışmanlık, sinema, leasing, factoring, franchising, pazarlama, reklamcılık kurumsallaşmış alanlardır, belirli disiplinleri ve uygulamaları vardır. Chicago Emtia Borsası'nın 1848'den bu yana faaliyette olduğunu ve bugün dünyanın 1 numaralı emtia borsası olduğunu unutmamak gerekir.

- **Ticarileştirme (Commercialization):** Amerikalılar araştırdıkları geliştirdikleri her yeniliği, yeni ürünü kurumsallaştırdıktan sonra ticarileştirmeyi de mutlaka gerçekleştiriyorlar. Her fikrin, her ürünün, her danışma işleminin mutlaka bir bedeli (fiyatı) veya yüzde komisyon ücreti sözkonusudur. New York ve Chicago Borsalarını gezdikten sonra, size Borsa damgalı tişörtler, şapkalar satılıyor. New York'da Empire State binasının 86. katına çıkmanın, Dünya Ticaret Merkezi'nin 102. Katına çıkmanın, New York'u seyretmenin bedeli bir ücret alınıyor.

- **Sunuş-Prezentasyon (Presentation):** Amerikalıların en iyi bildiği konulardan biri de sunuş, show. Hollywood filmleri, Broadway tiyatroları, reklam filmleri, moda defileleri Amerikalıların sunuştaki kabiliyetlerini ortaya koyuyor. Zaten pazarlama, reklamcılık, sinema bilim dalı olarak bu ülkede dünya ölçeğinde zirveye çıkmıştır. Ticarette de sunuşta çok başarılılar. Öyle ki, ABD'ye ilk defa gelen bir arkadaşımızın ABD'deki altyapı ve üst yapıdaki gerilemeyi, eskimeyi farkettikten ve Hollywood filmlerinin insan dimağına olağanüstü özelliklerde yerleştirdiği ABD imajının sarsıldığına şahit olduktan sonra "ABD'yi ABD yapan Hollywood'muş" demesinin haklılık payı vardır.

  Ancak Amerikalılar bu showbusiness'a o kadar önem veriyorlar ki, şehirleşmede bile mesela New York ve Chicago gibi şehirlerin dışarıya açılan bölgesini dev gökdelenlerle donatmakta, gelen yabancılara bir azamet gösterisi, büyüklük gösterisi yapmaktadırlar.

- **Dev Pazar Büyüklüğü:** ABD kişi başına 29.600 dolar geliri olan 268,7 milyon kişinin yaşadığı dev bir iç pazara sahip. Her ne kadar 30 milyonun üstünde bir insan kitlesinin evsiz-barksız fakir olması, nüfusun % 0,5'inin toplam gelirin % 39'unu olması, % 80'lik bir nüfus kitlesinin gelirinin gerilemesi gibi olumsuz faktörler kaydedilse de, ülkenin genel zenginliği ve Pazar büyüklüğü firmalara hem iç pazarda hem dış pazarda çok büyük ölçek ekonomileri sağla-

makta, Amerikan firmaları çok uluslu şirketler yapısında tüm dünyaya yayılmaktadırlar. Firma ölçekleri öylesine büyük olmaktadır ki, dünyanın en büyük firmaları listesinde hep önde gelmektedirler. Otomobil üreticisi ve Türkiye'nin milli gelirinden (188 milyar dolar) daha fazla piyasa değeri olan General Motors (198 milyar dolar) International Businessweek Dergisi tarafından 1996 sonu itibariyle dünyanın en büyük şirketi seçildi. İlk 10 firmanın 8'i ABD'lidir. (1. General Motors (ABD) 198 milyar dolar, 2. Coca Cola (ABD) 169 milyar dolar, 3. Shell (İng./Hol.), 168 milyar dolar, 4. Nippon Telefon Telgraf (Japonya) 151 milyar dolar, 5. Microsoft (ABD) 148 milyar dolar, 6. Exxon Petrol (ABD) 147 milyar dolar, 7. Intel (ABD) 124 milyar dolar, 8. Toyota (Japonya) 108 milyar dolar, 9. Merck (ABD) 108 milyar dolar, 10. Philip Morris (ABD) 106 milyar dolar).

Ülkedeki birçok posta kuruluşundan biri olan ve özel sektöre ait United Parsel Service şirketinin uçak sayısı (100'ün üzerinde) milli havayolumuz THY'den (64 adet) daha fazladır.

Dev Pazar büyüklüğü firmalara ölçek ekonomisi, fiyat avantajı ve arz sunumu gibi avantajlar sağlayarak sonuçta Amerikan ekonomisine yeni katkılar getirmektedir.

**Aile Bağlarına - Manevi Değerlere Önem Verilmesi:**

ABD toplumu sanıldığının aksine muhafazakar bir toplum. Aile bağlarına önem veriliyor. ABD gerek aile bağları gerekse dine bağlılık yönünden Avrupalı milletlerden çok daha fazla gelenekselci ve muhafazakar bir toplum yapısına sahip.

# MÜSİAD'IN GÖRÜŞME VE TEMASLAR MARATONU

## CHICAGO'DAKİ TEMASLAR:

Chicago ABD'nın Orta-batı bölgesindeki Illinois eyaletinde yeralan ve 3 milyon nüfusuyla ABD'nin üçüncü en kalabalık şehridir. Bizim Marmara Denizinin 7 katı büyüklüğünde olan ve Kanada toprakları üzerindeki nehir ve kanal bağlantılarıyla Atlas Okyanusu'na açılan Michigan Gölünün güneyinde kurulmuş bir liman şehridir. Liman bölgesinde kurulmuş azametli gökdelenleri yanında, etrafında düşük katlı yapılardan oluşan ve dümdüz bir alana yayılmış şehirleşme yapısı vardır. Chicago O'Hare havaalanı dünyanın en işlek havalimanı olup, 4 pistine aynı anda 4 uçak inebilmektedir (1992 yılı verisi olarak yılda 329 bin uçak kalkışı vardır). THY de İstanbul Chicago arası 11 saatlik direkt uçuşlarına 1997 Mayıs ayı başında başladı.

*MÜSİAD heyeti Chicago Emtia Borsası'nın önünde*

Rüzgarlı şehir olarak bilinen ve kışın -40 °C'ye kadar soğuyup, yazın da 30-40 °C'ye kadar sıcaklığın hüküm sürebildiği bu şehir geçmişte meşhur gangster savaşları ve ünlü İtalyan Mafia patronu Al Capone'un yaşadığı şehir olarak biliniyor.

Ancak Chicago'nun pek bilinmeyen bir yönü de, ABD'nin en fazla dış ticaret yapan eyaletinde bir ticari merkez konumuna erişmiş olması ve büyük bir tarımsal merkez olmasıdır (ABD'nin tarım ürünleri ihracatının % 8'i İllinois eyaletinden yapılmaktadır). ABD'nin en fazla ihracat yapan eyaleti olan Illinois eyaleti, güçlü sanayi ve tarımsal ekonomik gücü ile ABD'nin 4. en zengin ekonomisini (ülke milli gelirinin % 5'ini üretiyor) oluşturmaktadır.

Chicago Müslümanların da çok yoğun olduğu bir merkezdir. Müslümanların son yıllarda iş

hayatında aktif oldukları ve toplumda saygın bir yer elde ettikleri görülmektedir. Chicago'da 5.000, Orta-batı bölgesinde toplam 8.000 kadar Türk vatandaşı yanında, çoğunluğu siyah olan 300 bin Müslüman yaşamaktadır. Bunların 7 eğitim müessesi ve 70 kadar sosyal merkezleri bulunmaktadır. Chicago'da yaşayan 300 bin kadar Rum ve Yunan asıllı ABD vatandaşının lobi gücüne karşı kuvvetli Müslüman azınlığın gücü ve etkisinden yararlanılması çok akılcı olacaktır. 300 bin Yunan asıllının lobi gücüne karşı 5.000 Türk olarak karşı konulmaya çalışılması yetersiz kalmaktadır.

Chicago'ya gelen ilk Türk işadamları heyeti olarak MÜSİAD'ın Chicago programının düzenlenmesindeki katkıları ve gezi boyunca yakın ilgileri nedeniyle Chicago Başkonsolosluğumuz yetkililerine (Başkonsolos Altay Cengizer, Yardımcısı Aydın Nurhan, Ekonomi Ataşesi Mehmet Yıldırım Aktugan, Ticari Ataşe Şaban Özer ve diğer çalışanlarına teşekkürlerimizi sunarız.

## Dünya Ticaret Merkezi'nde Yılın İşadamı Ödül Töreni:

Gezimizin 1. Günü akşamı heyet başkanı Genel Başkan Erol Yarar, Başkonsolosumuz Altay Cengizer ve Yardımcısı Aydın Nurhan ile birlikte Dünya Ticaret Merkezi'nde Yılın İşadamı Ödül Törenine gittiler. 500 işadamının katıldığı bu törende, Chicago Bölgesinde Yılın İşadamı olarak meyve suyu üretici firması olan William Farley seçilirken, törene katılan işadamları ve diğer davetlilerle ikili görüşmeler yapılabildi.

Görüşmelerin en ilginçlerinden biri de, Loila Üniversitesi rektörü olan matematik profesörü ve aynı zamanda bir kilise papazı olan şahısla tanışmak oldu. Başkan Erol Yarar bu tanışma vesilesiyle ABD'deki ve Türkiye'deki laiklik konusunun ne kadar farklı algılandığını sorgulama imkanı bulmuştur.

## ABD'li İşadamları İle Sektörel İş Görüşmeleri:

MÜSİAD, Chicago Başkonsolosluğumuz ve Chicago Ticaret Odası'nın ortaklaşa düzenledikleri sektörel iş görüşmeleri toplantısı (workshop) heyetimizin kaldığı Palmer House Hilton Otelinde yapıldı. MÜSİAD üyesi 40 işadamı yanında, ABD tarafında 60 işadamı bu workshop'a katıldı ve üyelerimizle bire-bir iş görüşmeleri yaptılar. Amerikan tarafından ağırlıklı olarak gıda, mali ve hukuki danışmanlık, enerji ve otomotiv-yedek parça sektörlerinden işadamları bu toplantıya ilgi göstermişlerdir.

Worshop'da MÜSİAD Başkanı Erol Yarar bir açış konuşması yaparak, Türkiye-ABD ticari ilişkilerinin 1950-60'lı yıllardaki canlılığına tekrar kavuşturulması gerek-

tiğini, Türk işadamları olarak özellikle tekstil ve gıda sektörlerinde Amerikan pazarına daha çok mal satmak istediklerini, ABD'li işadamları ile Türkiye'de özellikle GAP'la ilgili tarımsal projelerde, büyük bir yatırım seferberliği başlatılan enerji sektöründe ve hızla gelişen hiper-marketçilik sektörlerinde işbirliği yapmak istediklerini söyledi. Yarar, Türkiye'nin 1990-96 arası dönemde ortalama % 5 ve 1995-96 yıllarında % 8 ve % 7,4 oranlarındaki büyüme oranı ile OECD ve bölgenin en hızlı büyüyen ülkesi olduğuna ve önümüzdeki 10 yılda 105 milyar dolarlık altyapı ve 67 milyar dolarlık savunma sanayi harcamaları planlandığına dikkat çekerek, ABD'li işadamları ile bu yatırım alanlarında da işbirliği yapmak istediklerini söyledi.

Chicago Ticaret Odası Dünya Ticaret Müdürü Robert Lahey de konuşmasında Chicago ekonomisini ve ticaretini tanıtarak, Chicago'nun ABD'nin en önemli ticari merkezi konumuna eriştiğini ve ABD içinde bir kavşak-merkez olduğunu, ABD'nin en çok ihracat yapan eyaleti içinde bulunduğunu vurguladı. MÜSİAD'ın Chicago'ya iş gezisine gelen ilk Türk heyeti olduğuna dikkat çeken Lahey, Chicago Ticaret Odası olarak MÜSİAD'lı işadamlarının işbirliği taleplerine her zaman açık olduklarını ve Türkiye'nin Chicago Başkonsolosluğu ile de yakın bir işbirliği içinde çalıştıklarını belirtti.

Chicago Başkonsolosumuz Altay Cengizer de konuşmasında Chicago'nun uluslararası bir merkez olduğunu, dünyanın en büyük havaalanı, en büyük emtia borsası, sınai ve tarımsal ürünler ihracatı ile ABD'nin dışarıya açılan önemli bir penceresi olduğunu belirtti. Cengizer Türkiye'den ilk işadamları çıkarmasını yapan MÜSİAD heyetine teşekkür ederken, 7 Mayıs'tan itibaren THY'nin İstanbul'dan Chicago'ya direkt uçuş seferleri başlatmasının çok önemli faydalar sağlayacağını ve Türkiye ile Chicago arasındaki ticari ve turistik ilişkileri geliştireceğini sözlerine ekledi.

## Chicago Manufacturing Center'da Brifing: ABD'li Firmalarla Nasıl İşbirliği Yapılır ?.

Heyetimiz workshop'tan sonra topluca Chicago Manufacturing Center'a (CMC) giderek, orada bu kuruluşun yetkililerinden nasıl çalıştığı ve ABD'li firmaların yurtdışındaki firmalarla nasıl işbirliği yaptıkları konusunda bilgi aldı. MÜSİAD Başkanı Erol Yarar MÜSİAD'ı ve heyet üyelerini tanıtırken, Chicago Manufacturing Center Başkanı Rheal Turcotte ve Genel Müdür David Gulley CMC'nin kuruluş amaçları ve hizmetleri konusunda bilgi verdiler.

Chicago Manufacturing Center (CMC) bir danışmanlık hizmet kuruluşu olup, 1994 yılında KOBİ'lere (küçük ve orta büyüklükteki işletmeler) yardımcı olmak

amacıyla kurulmuştur. Kamu ve özel sektör kaynaklarıyla finanse edilen, kar amacı gütmeyen ve Chicago bölgesinde 16.000 işletmeye (400 bin kişi çalıştırıyor) hizmet veren bir kuruluştur. ABD hükümetinin imalat-sanayi modernizasyonu programı olan İmalatı Geliştirme Ortaklığı (MEP) sistemi çerçevesinde ülke genelinde kurulmuş 300 danışmanlık kuruluşundan biri olan CMC'de ortalama 22 yıllık iş tecrübesi olan 45 personel çalışmakta, ayrıca üniversitelerin kütüphaneleri ve araştırma merkezleri, sınai ve ticari organizasyonlar ve dernekler, hatta özel-bağımsız danışmanlarla da proje bazında işbirliği yapmaktadır.

CMC, ABD'li müşterilerine ileri teknoloji temini ve uygulamalarında, yönetim bilgi ve becerilerini öğrenmede, işgücü vasıflarını geliştirmede, stratejik planlama süreci oluşturmada, stratejik ortaklıklar yapmalarında, devamlı gelişmelerini sağlamada, iç ve uluslararası pazarlara girmelerini sağlamada yardımcı olmaktadır. CMC bu hizmetleri verdiği müşterilerinden cüzi bir ücret almaktadır (Firmaya ilk ziyaret ve sorunları öğrenme ücretsizdir. Teşhis ve tedavi olarak adlandırabileceğimiz değerlendirmede müşteri firmanın personeli başına 15 $ ve ayrıca proje ücreti alınır).

CMC'nin müşterilerine sunduğu pilot programlar da şunlardır; Uluslararası Ticareti Geliştirmek, Çevre Entegrasyonu, İmalat Yatırımları, Tedarik Zincirleri, Stratejik Ortaklıklar, Finansman ve Yatırımcı bulmak, Teknoloji Transferi, Piyasa ve Pazar Araştırmaları. CMC Amerikalı firmalar ile yurtdışındaki küçük ve orta ölçekli firmalar arasında da işbirliğini geliştirme çalışmaları yapıyor. Uluslararası alanda Finlandiya, Hollanda ve Fransa ile şu anda pilot programlar üzerinde çalışıyor.

CMC yetkilileri, Türk firmaların ABD'li firmalarla yatırım, ticaret, teknoloji, ortaklık kurma gibi işbirliği projelerine açık olduklarını, ancak bunu yaparken öncelikle ABD'li firmalara yararlar sağlayacak projeleri değerlendireceklerini belirttiler. CMC ile işbirliği için Türkiye'nin Chicago Başkonsolosluğu aracılığıyla başvuranların gönderilmesi gerektiğini söylediler (gerekli irtibat bilgileri raporun sonunda verilmektedir).

## Chicago Emtia Borsası'nı Ziyaret ve Brifing: Dünyanın En Büyük Tahıl Borsası

MÜSİAD heyeti Chicago programının 3. Gününde Ekonomi Müşavirimiz Mehmet Yıldırım Aktugan ile birlikte Chicago Emtia Borsası'nı ziyaret etti. Heyetimiz burada borsada bir çalışma seansını gözledi ve REFCO isimli borsa aracı kuru-

munda yöneticilik yapan uzman Türk işadamı Aydın Akgün'den Chicago Emtia Borsası hakkında brifing aldı.

1848 yılında kurulmuş olan Chicago Borsası bir vadeli işlemler piyasası olup, spot işlemler yapılmıyor. Ancak ABD'de spot piyasa da iyi çalıştığından vadeli işlemler piyasası da sağlıklı işlemektedir. Chicago borsasında buğday, mısır, soya fasülyesi, soya fasülyesi yağı ve küspesi, yulaf ve pirinç işlem görmektedir. Bu piyasadaki aracı kurumlar (broker), çiftçiler, tarımsal ürünlerin satıcıları tüccarlar, bu ürünleri imalatında işleyen sanayiciler, para sahibi olup portföy yönetiminden para kazanmak isteyen yatırımcılar ve spekülatörler adına işlemler yapmaktadır. Broker'ların borsada çalışma hakkı kotaya tabi olup taksi plakası gibi sınırlı. Kuraklık zamanı broker fiyatı yükselmektedir. Chicago borsasında dakikada 50 milyon dolarlık işlem yapılmaktadır. Piyasa çok likit durumdadır.

İşlem yapılan vadeler, ürünlerin hasat edildiği aylara göre (mesela Temmuz, Eylül) ayarlanmak zorundadır. Rastgele bir vade için işlem yapılamamaktadır.

Vadeli işlemler piyasasının temel fonksiyonu; alıcı ve satıcının bugünden belirli bir vadede ürünün teslim fiyatı üzerinden alım-satım işlemi üzerinden anlaşmalarıdır. İşlem açık ve şeffaf bir şekilde yapılıp, hemen kayda alınmakta, fısıldaşma veya gizlilikle işlem yapılmasına izin verilmemektedir. Bugün alımı yapılan kontrat 1 gün sonra kar imkanı varsa satılabilmektedir. Borsada 1 kontrat = 5.000 kilo (bushel) = 125 ton olarak işlem görmektedir. Dünyanın her yanından yatırımcılar Chicago borsası ile çalışmaktadırlar. Borsa, piyasa düzenleyici bir fonksiyon görmekte, açık-şeffaf ve özgür irade ile yapılan alım-satım ticareti aslında bizim İslami prensip ve kurallara da tamamiyle uymaktadır. Türkiye'de İzmir'de kurulan ama SPK ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı arasındaki çekişme nedeniyle bir türlü hizmete giremeyen Vadeli İşlemler Piyasası'nın ülkemiz için ne kadar gerekli olduğu ve acilen devreye sokulması gerektiği bir kez daha anlaşılmış oldu.

## Northwestern Üniversitesi'ni Ziyaret ve Brifing:

ABD'nin hızlı gelişmesinde en önemli faktörlerden biri olan kaliteli üniversite eğitiminin nasıl olduğunu MÜSİAD heyetine göstermek için programımızın Chicago'da bulunan ABD'de "Yönetim" bilimi alanında 3. sırada gösterilen Northwestern Üniversitesi'ni ziyaret gerçekleştirildi.

Chicago Başkonsolosluğumuz ve Üniversitede görev yapan Türk dostu profesörler Tom ve Faye Cook çiftinin (geçmişte Türkiye'de ODTÜ'de görev yapmış-

*Chicago'da Northwestern Üniversitesi profesörlerinden Cook ailesinin MÜSİAD heyeti onuruna verdiği resepsiyonda*

lar) organizasyonu ile gerçekleşen bu ziyarette heyetimize üniversitenin kampüsü, kütüphanesi, Mühendislik Fakültesi ve araştırma laboratuvarları gezdirildi, brifing verildi. Üniversite 152 yaşında, kampüsü Michigan Gölü kıyısında. 14.000 öğrencisi var, bunun 7.000'i lisans ve 7.000'i yüksek lisans düzeyinde eğitim görüyorlar. Northwestern Üniversitesi'nde 1.500'ü lisans, 1.000'i de yüksek lisans düzeyinde olmak üzere 2.500 yabancı öğrenci öğrenim görüyor. Bunlar içinde

*MUSİAD heyeti Northwestern Üniversitesi'ni ziyarette*

52 de Türk öğrenci bulunmaktadır. ABD genelinde Yönetim Bilimi alanında 3., tüm branşlarda 9. Sırada gelmektedir. Üniversite 100.000 $m^2$ kapalı alanı olan Mühendislik Fakültesinin bütçesi 130 milyon dolar, bu bütçenin 45 milyon doları özel sektör için yapılan projelerden elde edilen gelire dayanıyor. Bu yüzden üniversite devamlı kendini yenilemek ve araştırmacılar da projeler bulmak zorundadır. Mühendislik Fakültesinden Dekan Yardımcısı Stephen Carr'ın MÜSİAD heyetine verdiği bilgiye göre Fakültede kimya, bio-medikal, makine, inşaat, endüstri, uygulamalı matematik, malzeme, bilgisayar ve elektrik-elektronik bilim dalları bulunmaktadır.

Üniversitenin kütüphane bütçesi 17 milyon dolar olup, 300 kişi çalışıyor ve 1 milyon adet yaygın bulunmaktadır. Kütüphane zenginliği bakımından ABD'de 23. Sırada bulunmaktadır.

Üniversiteyi ziyaretten sonra Türk dostu profesörler Tom ve Faye Cook çifti MÜSİAD heyeti onuruna kendi evlerinde bir resepsiyon verdiler. Heyet başkanı Erol Yarar da heyet adına teşekkürlerimizi sunarak kendilerini Türkiye'ye davet ettiler.

## TACA: Türk-Amerikan Kültür Derneği'nde Türklerle Buluşma:

Chicago Bölgesindeki 5.000 Türkü biraraya getirmeye amaçlayan TACA (Türk Amerikan Kültür Derneği'nin) davetine icabet edilerek ziyaret yapıldı. TACA'da MÜSİAD heyeti ile Chicago bölgesindeki Türkler arasında bir tanışma ve öğle yemeği programı düzenlenmişti. 1965'de kurulan ve 400 üyesi olan TACA, güzel bir toplantı salonu, lokantası, mescidi ve ofis büroları olan bir merkez.

TACA Genel Sekreteri Erhan Duman ve Din Görevlisi İsmail Başaran (?) Beyler yaptıkları konuşmalarda MÜSİAD'ın Chicago'ya gelmesinin kendilerine moral verdiğini ve MÜSİAD'ın bölgeye ilgisinin devamını beklediklerini söylediler.

MÜSİAD Başkanı Erol Yarar da yaptığı konuşmada, Türkiye'nin kaymak tabakası denilebilecek vasıflı-iyi eğitimli gençlerin ve yetişkin vatandaşlarımızın ABD'de yaşadığına (yaklaşık 150 bin Türkün ABD'de yaşadığını söylüyorlar) ama bu kitlenin Türkiye'ye çok ciddi bir katkısının olmadığına işaret etti. Yarar Chicago'daki 5.000 Türkün 300 bin Müslüman Amerikalı ile etkili lobi için güçbirliği yapmalarını ve ABD'nin 1,5 trilyon dolarlık ihracat ve ithalatında Türkiye olarak payımızı arttıracak, teknoloji transferi yapacak çalışmalar yapmalarını önerdi. Yarar, TACA'nın MÜSİAD gibi Türkiye'deki işadamı kuruluşlarıyla kurumsal işbirliği kurmasını ve geliştirmesini tavsiye etti.

## Chicago'daki Müslüman İşadamları Topluluğu ile İş Görüşmeleri:

MÜSİAD heyeti Chicago gezisinin 3. Gününde Sheraton Otelinde Chicago'daki güçlü Müslüman toplumundaki işadamları ile yemekli bir toplantıda biraraya geldi. Sound Vision Yönetim Kurulu Başkanı Abdul Malik Mujahid'in organize ettiği toplantıya 105 tane ABD'li Müslüman işadamı katıldı ve MÜSİAD üyeleri ile ikili iş görüşmeleri yaptılar. Özellikle tekstil, gıda, inşaat ve hizmet sektörlerinde ikili temaslar yapıldı.

Toplantıda MÜSİAD Başkanı Erol Yarar, Pakistan-Amerikan İş Konseyi Başkanı Riaz Waraich, Başkan Yardımcısı Abdul Malik Müjahid, Arap-Amerikan İş ve Meslek Konseyi Başkanı Talat Othman ve Chicago Müslüman İş Cemiyeti Başkanı Elliott El Amin de katılarak birer konuşma yaptılar.

MÜSİAD Başkanı Yarar konuşmasında globalleşmeden yararlanarak Müslüman işadamlarımının tüm dünyada birbirleri ile yakınlaşacaklarını, ticari işbirliğini geliştireceklerini bildirdi ve tüm işadamlarını Kasım ayındaki 5. MÜSİAD Fuarı ve 3. Uluslararası İş Forumu'na katılmaya davet etti. Yarar'ın bu davetine icabet

*MÜSİAD heyeti Chicago'lu Müslüman işadamları ile Sheraton Oteli'ndeki iş görüşmeleri toplantısında*

ederek, çok sayıda işadamları ile Türkiye'ye geleceklerini belirten Müslüman iş dünyasının liderleri de Chicago'da olmalarına rağmen MÜSİAD'ın toplantısı sayesinde ilk defa biraraya geldiklerinin altını çizerek MÜSİAD'a teşekkür ettiler.

Workshop'da ayrıca MÜSİAD'ın geçen yıl düzenlenen 4. MÜSİAD Fuarı'nın tanıtım filmleri gösterildi.

## Chicago Şehir Gezisi:

Heyetimiz Chicago gezisinin son gününde New York'a hareket etmeden önce şehir gezisi yaptı. ABD'nin en büyük deniz müzesi gezildi. Malezya'daki Petronas İkiz Kuleleri yapılmadan önce dünyanın en yüksek binası olan Sears Tower (Sears Kulesi 110 katlı) görüldü, Hankook Tower'da (sigortacı) 96. Katta yemek yenildi, liman gezisi yapıldı.

Bu arada Chicago'daki başarılı genç Türk işadamı Mehmet Ali Güzeldere'nin çevre analiz laboratuvarı gezildi. Güzeldere ailesinin nefis Türk mutfağının zengin çeşitlerininin yenildiği öğle yemeği davetine katılındı.

*MÜSİAD heyeti Chicago'da*

## NEW YORK CITY' DEKİ TEMASLAR

MÜSİAD heyetinin ABD gezisinin ikinci durağı New York şehri oldu. New York Chicago'dan birçok yönden farklı. Tek benzer yanları Chicago'da liman bölgesindeki gökdelenler ile New York'da Manhattan adasındaki gökdelenlerin benzerliği. Chicago'dakiler daha yeni. İlginç olan Amerikan şehirlerinin birbirlerine pek benzememesi. Almanya'da bir Alman şehrini görürseniz, diğerlerini göremedim diye üzülmenize gerek yok. Hepsi hemen hemen aynıdır. Halbuki ABD'de Chicago, New York City, Washington DC ve Los Angeles birbirinden farklı görünümleri ve özellikleri olan şehirler.

New York, çok canlı ve yalnızca ABD'nin değil, dünyanın en kozmopolit, yabancı nüfusun en yüksek olduğu şehirlerinden birisidir. şehirde Çin ve İtalyan mahalleleri var. New York, ABD'de suç oranı en yüksek olan şehir olup 35.000 polis görev yapmaktadır.

Bir göçmenler ülkesi olarak, Avrupa'dan, Afrika'dan gelen göçmenlerin Amerika kıtasına ayak bastıkları Atlas Okyanusu kıyısındaki New York, bu özelliğini simgeleyen Ellis Adası (göçmenlerin ilk kontrol durağı) ve Fransızların hediyesi olan Özgürlük heykeli ile çok meşhur olup, ABD'nin en önemli turistik şehridir. Dünyanın en büyük ve meşhur tiyatroları New York'da Broadway caddesindedir. Sarı taksileri (Yellow Cab) ile de meşhur olan New York da 15.500 adet taksi bulunmakta, bu taksilerin şoförleri sanki Birleşmiş Milletleri andırırcasına birçok ülke-

*MÜSİAD Genel İstişare Toplantısı New York'da (Crowne Plaza)*

den insanlardan oluşmaktadır. New York ve çevresinde 50.000 kadar Türk vatandaşının yaşadığı bildirildi.

New York dünya siyasetinin kalbinin attığı Birleşmiş Milletler'e de 1952'den bu yana (1945'de San Fransisco'da kurulmuştu) evsahipliği yaparak, uluslararası bir başkent hüviyetini taşımaktadır.

New York eyaletinin adını alan New York şehri ABD'nin ve dünyanın en kalabalık şehirlerinden birisidir (7,5 milyon kişi). şehrin kalbi Hudson Nehri ile Doğu Nehri arasında kalan Manhattan adasıdır. Oteller, iş merkezleri, alış-veriş merkezleri, Central Park, Broadway Caddesi, Üniversiteler, Wall Street Finans Merkezi, Borsa, bankalar ve diğer aracı finans kuruluşları bu ada üzerindedir. Manhattan adasından başka Brooklyn, Bronx ve Queens ilçeleri de New York'a bağlıdır. Manhattan Adası, Long Island ve New Jersey eyaletine14 köprü ve 4 tüp geçit ile bağlıdır. Brooklyn'de kuvvetli bir Yahudi topluluk yaşarken, Manhattan adasının kuzey ucunda yeralan meşhur Harlem'in nüfusunun % 80'i siyahlar olup, bunların da % 65'i Müslümanlardan oluşmaktadır. Amerikalı ünlü siyahi Müslüman lider Malik Shahbaz (Malcolm X adıyla tanınmıştır) Harlem'de yaşamış ve burada bir suikast sunucu şehit edilmiştir. Eşi Betty Shahbaz da 2-3 hafta önce bir yangın sonucu Harlem'de vefat etti. Önemli bir ulaştırma merkezi olan New York şehrinde bulunan La Guardia Havalimanı iç hatlar için John Kennedy havalimanı da Uluslararası hatlar için, büyük yolcu trafiğine sahiptirler.

## New York Şehir Gezisi:

Haftasonu Pazar gününe rastlaması nedeniyle MÜSİAD heyeti New York'daki ilk gününü şehrin görülmeye değer yerlerini gezme ile geçirdi. Heyet gemi ile Özgürlük Heykelinin bulunduğu adaya gitti. Empire State Building'e çıkarak, 102 katlı bu binanın 86. Katından şehri kuşbakışı görme imkanı buldu. New York'un önemli simgelerinden biri olan Empire State Building'in 1925 yılında başlayıp 1931'de bitirildiğini duyunca ABD'de 70 yıl önce teknolojinin hangi seviyede olduğu konusunda insan gerçekten şaşırıyor. MÜSİAD heyeti ayrıca ikiz kuleler olarak bilinen ve Empire State Building'den daha büyük olan Wall Street'deki Dünya Ticaret Merkezi'ni de gezme ve çatısına çıkarak kuşbakışı olarak Atlas Okyanusunu, Verrazano Narrows Asma Köprüsünü, Staten Adasını, New Jersey'i ve Özgürlük heykelini görme imkanı buldu. Heyet bundan başka Manhattan Adası üzerindeki Central Park'da da gezinti yaptı. 1925-40 yılları arasında 15 yılda bitirilen bu devasa parkta hava kararduktan sonra güvenle gezmek mümkün değil. Heyetimiz Harlem'de bulunan ve Malcolm X'in kurduğu Malik

Shahbaz Külliyesi ve Mescidine gitti, oradaki Müslümanlarla tanıştı. şehir gezisi bu şekilde tamamlanmış oldu.

## 8. AGİT TOPLANTISI VE İŞ GÖRÜŞMELERİ - PROJELER

MÜSİAD heyeti, New York'da Crowne Plaza otelinde düzenlenen, Avrupa ve ABD'deki Türk sanayici ve işadamlarının 3 ayda bir yaptıkları 8. AGİT istişare toplantısına katıldı. Tüm dünya ülkelerinden geniş bir katılımla 80 Türk ve müslüman işadamının iştirak ettiği toplantıda MÜSİAD Başkanı Erol Yarar ve 40 kişilik heyetinden başka, Hollanda'dan 1, Almanya Köln' den 2, Berlin'den 3, Kanada'dan 3, ABD'den 30 işadamı hazır bulundu. Ayrıca Türkiye'nin New York Başkonsolosu Fuat Tanlay, New York' daki Ticaret Ataşemiz Alev Yedier, Amerika Müslümanlar Birliği - Fatih Camii Genel Başkanı Burhan Satar, New York İslam Merkezi Başkanı Ebrahim Lunat, Kuzey Amerika Müslüman Ticaret Odası Genel Müdürü Papa Mboup, Türk - Amerikan Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Yardımcısı Mustafa Ercilasun ve Türkiye - Kanada İş Konseyi Başkanı Ali Bükey protokol misafiri olarak katıldılar ve birer konuşma yaptılar.

ABD MÜSİAD Başkanı Hilmi Işıklı evsahibi olarak yaptığı açılış konuşmasında, New York City merkezli olarak genç, dinamik ve iyi eğitimli işadamları ile teşkilatlandıklarını, ABD'deki teknoloji ve finans birikiminden Türkiye'nin yararlanması için sağlam bir köprü kurma amacında olduklarını söyledi.

New York Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi Alev Yedier de Ataşelik olarak ABD hakkında genel ve ürün bazında raporlar hazırlayıp hükümetimize ve ilgili meslek kuruluşlarına sunduklarını, ABD' li firmalar nezdinde sektörel ve firma bazında ihracat tanıtımı yaptıklarını, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişmesini sağlamaya çalıştıklarını, ve Türk ve ABD'li işadamları arasındaki vukubulabilecek ihtilafları çözmeye çalıştıklarını belirtti.

New York Başkonsolosu Fuat Tanlay da konuşmasında ABD'nin Türkiye'yi 10 en hızlı gelişen pazarlardan biri olarak seçmesinin tesadüfi olmadığını, Türkiye'nin dinamik ekonomisi, vasıflı insan gücü ve önemli coğrafik stratejik konumu ile büyük bir dünya gücü olma yolunda ilerlediğini, dünyanın en büyük ekonomisi olan ABD pazarı ile iş yapmakta olan veya yapacak Türk işadamlarına Başkonsolosluk olarak hizmet vermekten şeref duyduklarını söyledi.

MÜSİAD Başkanı Erol Yarar da yaptığı konuşmada, MÜSİAD' ın 3000 üyeye ve bu üyelerin de yaklaşık 10.000 şirkete sahip olduklarını ifade etti. Yarar, MÜSİAD üyelerinin 1996 yılı verileriyle 35 milyar dolarlık bir ciroya hükmet-

tiklerini, yılda 7-8 milyar dolarlık ihracat yaptıklarını, yıllık 3 milyar dolarlık yatırım yaptıklarını ve 350 bin kişiyi istihdam ettiklerini belirtti. Yarar, MÜSİAD' ın ABD pazarı ile ticari, sınai ve finans işbirliğini güçlendirmek amacıyla bu geziyi düzenlediğini vurgulayarak, ABD' li yatırımcıları da MÜSİAD üyeleri ile oto yedek parça,, hipermarketçilik, enerji, tekstil, toprak kimyası ve gıda sektörlerinde ortak yatırıma davet etti. Yarar konuşmasında ayrıca toplantıya katılan ve heyetimizin New York programının hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen New York Başkonsolosu Fuat Tanlay ve Ticaret Ataşesi Alev Yedier 'e teşekkür etti.

8. AGİT toplantısına katılan protokol misafirleri; Amerikalı Müslümanlar Birliği (Fatih Camii Külliyesi) Genel Başkanı Burhan Satar Hoca, Kuzey Amerika Müslüman Ticaret Odası Genel Müdürü Papa Mboup, New York Müslüman Merkezi Başkanı Ebrahim Lunat, Türk - Amerikan Dernekleri Federasyonu (New York merkezli) Başkan Yardımcısı Mustafa Ercilasun ve Türk - Kanada İş Konseyi Başkanı Ali Bükey birer konuşma yaptılar. Konuşmacılar MÜSİAD' ın hem ülkemizin kalkınması yolunda yurtiçinde yaptığı çalışmalar, hem de Avrupa - Uzakdoğu - Afrika - Asya ve Amerika kıtasına düzenlediği ticaret ve fuar gezilerinin Türk işadamlarının yurtdışına açılmalarına yaptığı katkıları takdir ettiklerini belirttiler.

8. AGİT toplantısının öğleden sonraki bölümünde toplantıya katılan işadamları tek tek kendilerini tanıtıp, iştigal alanlarını ve gerçekleştirmek istedikleri yatırım projelerini anlattılar.

**Uluslararası Yatırım ve Ortaklık Projeleri:**

* **Hilmi Işıklı, Hayri Yılmaz ve Kemal Danış'ın projeleri:**

- Connecticut eyaletinde 800.000 dolarlık ve New York - Brooklyn'de 200.000 dolarlık risk sermayesi bazında süpermarket projesi. Süpermarketler kurulduktan sonra hemen borsada halka açılıp karlı bir şekilde satılacak.
- Türkiye'den ABD'ye Avrupa ülkelerine ucuz telefon açma (call back) sistemi
- New York - Wall Street'de kurulan Alliance Tech. firması bünyesinde yazılım paket programı hazırlama projesi. Dünyada 600 milyar dolar, ABD'de 300 milyar dolarlık bir Pazar hacmine sahip olan yazılım sektöründeki bu proje için kurulan ve üstün vasıflı personel çalıştıran Alliance Tech firmasının finansman talebi var.

* **Yunus Kara' nın Kanada - Türk Ticaret Merkezi:**

Toronto 'da kurulan Kanada - Türk Ticaret Merkezi, inşaat, gıda ve tekstil sektörlerinde Türkiye'den ithal edilecek ürünlerin Kanada pazarında satışına aracılık edecek bir fonksiyon görecek ve daimi sergi kuracak.

* **Abdullah Gümüş, MÜSİAD Tekstil-Deri-Halı Meslek Komitesi Başkanı:**

- Bursa Merkezli Anadolu Tekstil Sektörel Dış Ticaret şirketi kuruldu. Yeni ortaklara açıktır.
- Şanlıurfa'da tekstil - konfeksiyon entegre fabrika projesi.
- New York Broadway' de Türk konfeksiyon pazarlama şirketi Cotton and Beyond'un MÜSİAD üyesi 14 firma tarafından kurulmasıyla Türk konfeksiyon ürünlerinin ABD'ye ihracatında kolaylık sağlanacak.
- Hadımköy'de (İstanbul) tekstil kooperatifi kurma projesi.
- 40 - 50 evden müteşekkil bir mesken sitesi projesi kurulması,
- Türkiye'de zincir - market türünde oto - gross marketler kurma projesi.

## ALLIANCE MANAGEMENT FİRMASINI ZİYARET:

MÜSİAD heyeti New York gezi programında ayrıca Wall - Street'deki Alliance Management firmasını ziyaret etti. ABD MÜSİAD Başkanı Hilmi Işıklı ve bir grup Türk ve Amerikalı müteşebbisin kurduğu bu şirketler grubu bünyesinde; software - yazılım programları sektöründe Alliance Tech; hisse senedi piyasasında yatırım danışmanlığı ve süpermarket işletmecilik birimleri bulunmaktadır. şirket başkanı Hilmi Işıklı MÜSİAD heyeti onuruna bir yemek verdi.

## NEW YORK HİSSE SENETLERİ BORSASINI ZİYARET VE BRİFİNG

MÜSİAD heyeti New York'taki gezi programının 3. gününde Wall - Street' e giderek New York Menkul Kıymetler Borsasını ziyaret edip, brifing aldı. Dünyanın en büyük hisse senetleri borsası olan New York borsasında 50 milyon ABD' li tasarrufçu-yatırımcı ve tüm dünyadan yatırımcılar işlem yapmaktadır. 09:30 - 16:00 saatleri arasındaki günlük seansta ortalama 350 milyon işlemin yapıldığı New York borsasında yine günde 2 milyar adet hisse senedi el değiştirmektedir. Kurumsallaşmaya büyük önem verilen ABD New York borsası da 200 yaşın üzerindedir. Dünyanın 3000 büyük şirketinin hisselerinin kote edildiği New York borsası böylece dünyanın en önemli finans merkezi olma özelliğine sahip konumdadır.

## BROADWAY 'DE COTTON AND BEYOND FİRMASININ AÇILIŞI

MÜSİAD üyesi 14 tekstilci - konfeksiyoncu işadamının 16 Ağustos 1996 tarihinde kurdukları Cotton and Beyond firması, pazarlama faaliyeti ile iştigal etmekte, model dizaynları ABD'de bu pazarın taleplerine göre çizilerek, Türkiye'de imal edilip ABD'ye konfeksiyon ürünleri ihraç etmektedir. Firmanın resmi açılış töreni MÜSİAD heyetinin ABD gezisi vesilesi ile 28 Mayıs Çarşamba günü yapıldı. MÜSİAD Başkanı Erol Yarar, Cotton and Beyond firması, yönetim kurulu başkan yardımcısı Abdullah Gümüş ve New York Başkonsolosu Fuat Tanlay, firmanın başarılı olması ve ardından daha birçok benzeri Türk firmalarının kurularak ABD'ye daha çok ihracat yapabilme dileğiyle açılış kurdelesini birlikte kestiler.

## BİRLEŞMİŞ MİLLETLER BİNASININ GEZİLMESİ VE BM NEZDİNDE DAİMİ BÜYÜKELÇİMİZ HÜSEYİN ÇELEM İLE GÖRÜŞME

MÜSİAD heyeti New York programında ayrıca Uluslararası siyaset dünyasının kalbi sayılan Birleşmiş Milletler Binasını da gezmiştir. Birleşmiş Milletler 1945'de 2. Dünya Savaşı'nın yıkımından sonra barışı tesis gayreti ile San Fransisco' da 51 devlet tarafından kuruluş sözleşmesinin onaylanmasıyla kuruluyor, 1952 yılında New York'daki bugünkü binasına taşınıyor. Birleşmiş Milletler'de üye ülkelerin vatandaşları olan 4500 kişi çalışıyor. BM'nin Viyana, Cenevre ve Nairobi'de merkez ofisleri bulunmaktadır. Üye ülkeler tarafından belirli oranlarda karşılanan yıllık bütçesi 1,3 milyar dolar ve barış gücü operasyonları için de ayrı bir bütçesi bulunmaktadır. şu anda 185 üyesi bulunmaktadır. Genel Sekreteri Kofi Annan öğrendiğimize göre Gana'lı bir müslüman.

BM Genel Kurulu her yıl Eylül - Aralık ayları arasında düzenli olarak toplanır. Eylül ayındaki açılış oturumlarına ülkelerin devlet veya hükümet başkanları katılır. Diğer oturumlarda ülkeler BM nezdindeki daimi temsilcileri tarafından temsil edilirler. BM Genel Kurulu olağanüstü hallerde üye ülkelerin veya Genel Sekreterin çağrısı üzerine toplanır.

BM'in en etkili organı Güvenlik Konseyi'dir. Güvenlik Konseyi'nde 5 daimi üye (ABD, Rusya, Fransa, İngiltere ve Çin) ve 2 yılda bir seçilen üyeler vardır. 5 daimi üyenin BM'in kabul ettiği karar tasarılarını veto yetkisi vardır. BM'de ayrıca Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi gibi merkez kuruluşları yanında, Dünya Gıda Teşkilatı (Roma'da), Dünya Sağlık Teşkilatı, Mülteciler Yüksek Komiserliği vs. gibi kuruluşlar da bulunmaktadır.

MÜSİAD Başkanı Erol Yarar ve Genel Sekreter Dr. Ömer Bolat' dan oluşan heyet Birleşmiş Milletler nezdinde Daimi büyükelçimiz Hüseyin Çelem'i Türkevi Binasında ziyaret ederek bir görüşme yaptı. Büyükelçi Çelem, 2 kutuplu dünyadan çok kutuplu dünyaya geçtikten sonra BM nezdinde iş yoğunluklarının arttığını belirterek, Türkiye'nin Irak, Somali, Bosna - Hersek ve Arnavutluk barış gücü operasyonlarına aktif şekilde katıldığına işaret etti. Uluslararası ilişkilerde ülke dostluklarının değil, menfaat dostluklarının ve ayrılıklarının belirleyici olduğunu vurgulayan Büyükelçi Çelem, Türkiye'nin büyük bir güç olma yolunda ilerlerken suni gündemlerle oyalandığını söyledi.

Büyükelçi Çelem Türkiye'nin Yunanistan'la olan meseleleri, Kıbrıs, Kuzey Irak gibi meselelerinin BM gündeminde daima canlı kaldığını sözlerine ekledi.

## AMERİKA MÜSLÜMANLAR BİRLİĞİ'Nİ (FATİH CAMİİ) ZİYARET:

MÜSİAD heyeti ayrıca Genel Başkanlığını Burhan Satar hocanın yaptığı Amerika Müslümanlar Birliği Genel Merkezini ziyaret etti. Heyet onuruna burada bir akşam yemeği verildi. Genel Başkan Burhan Satar hoca Amerika Müslümanlar Birliği'nin 1980 yılında New York merkezli kurulduğunu, üyeleri arasında Türklerin yoğunlukta olduğunu ama tüm müslümanlara eğitim, kültürel ve sosyal hizmetler verdiklerini, Türkiye'nin menfaatlerini ön planda tutan, parti ve ticari menfaatler ötesi bir anlayışa sahip olduklarını söyledi. Burhan hoca ABD'ye kadar gelip ihracat ve pazar arayışında olan Anadolu Aslanlarının temsilcisi MÜSİAD heyetini tebrik ettiğini sözlerine ekledi.

MÜSİAD Genel Başkanı Erol Yarar da konuşmasında ABD'deki müslüman toplulukların temsilcileri ile tanışmaktan büyük bir memnuniyet duyduklarını ve bu toplulukların Türkiye ile ABD arasında kurumsal bir köprü rolü oynayacakları inancında olduğunu belirtti. Yarar ayrıca New York'a gelen Türklerin manevi evleri olarak ziyaret ettikleri Fatih Camii'nin geçmişten bugüne sunduğu faydalı hizmetleri takdirle karşıladıkların ifade etti. Amerika Müslümanlar Birliği tarafından yayınlanan Fetih Dergisi Editörü Mustafa Bayrak da konuşmasında, Fatih Cami yurdunda şu anda 35 talebinin kaldığını, Birlik olarak inşasına başladıkları New York' daki muhteşem Süleyman Camii ve külliyesi ile New Jersey' deki Yeni Dünya Cami ve külliyesi' ne müslümanların yardımlarını beklediklerini söyledi.

## NEW YORK İSLAM MERKEZİ'Nİ ZİYARET

MÜSİAD heyeti New York' un en büyük İslam Merkezi'ni de ziyaret etmeyi ihmal etmedi ve Cuma namazını burada kıldı. New York İslam Merkezi başkanı Ebrahim Lunat Pakistan asıllı bir mali müşavir. New York' daki müslümanların ibadet ettiği en büyük cami ve külliyesini barındıran Merkez'i ziyarette MÜSİAD heyetine başkanlık eden Yönetim Kurulu Üyesi Necmi Sadıkoğlu ve İslam Merkezi başkanı Ebrahim Lunat müslümanların globalleşen dünyada giderek daha yakın bağlar kurmaları gerektiğinin önemini vurguladılar. Sadıkoğlu'nun daveti üzerine Lunat, Kasım ayındaki 3. Uluslararası İş Forumu ve 5. MÜSİAD Fuarı'na geniş bir işadamları heyeti ile geleceklerini belirtti.

## FİNANS KURULUŞLARINDAN BRİFİNGLER: TÜRK ŞİRKETLERİ NASIL MALİ KAYNAK TEMİN EDEBİLİR?

Dünyanın finans merkezi olan New York'ta Cross Border finans kuruluşunun Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü David Meachin MÜSİAD heyetine Crowne Plaza otelinde Türk şirketlerinin ABD'deki uluslararası finans kaynaklarından nasıl finansman imkanı temin edebilecekleri konusunda bir brifing verdi. Dünyanın en büyük aracılık kuruluşu Merryl Lynch firmasında genel müdürlük yapmış olan David Meachin'in kurduğu ve özellikle uluslararası alanda küçük ve orta büyüklükteki firmaların finans kaynağı bulmasına aracılık eden Cross Border firması genelde 10 ila 50 milyon dolar arası finansman bulma işlemine aracılık ediyor. Sermaye arttırımı şeklindeki finansmanı temin ettiği takdirde % 5 komisyon alıyor. Finansman ihtiyacı içindeki şirketle proje anlaşması yaptıktan sonra seyahat ve hazırlık çalışmaları (3-6 ay arasında sürmektedir) için ayda 15.000 dolar civarında bir bedel Cross Border'a ödeniyor.

**Uluslararası Sermaye Piyasalarında finansman bulmak için gereken temel kriterler:**

* Sermayesini güçlendirmek isteyen şirketin;

- Güçlü bir iç pazarı olan bir ürün veya hizmet üretmesi,
- İhracat potansiyeli fazla olan bir ürün veya hizmet üretmesi,
- Ürettiği ürün veya hizmetin altyapı kalkınmasına yönelik malların tedarikine yönelik olması,
- Belirli bir sanayi alanında tecrübesi olan, oturmuş bir yönetim kadrosunun olması,

- Gerektiği takdirde uluslararası bir yönetim ekibi oluşturmak için ehil personel istihdam etme isteğinin olması,
- Denetimden geçmiş mali bilançolara sahip olması,
- Gelecekteki büyüme plan ve projeksiyonlarını hazırlamış olması,
- Finansman teminini kolaylaştırmak için yatırımcıları sermayeye ortak etme isteğinin olması,
- Yönetim Kurulu üyeliğine yeni sermayedar yatırımcıyı kabul etme isteği.

Kummerfeld Associates firması Yönetim Kurulu Başkanı Donald Kummerfeld de yine küçük ve orta büyüklükteki projeler için finansman temini konusunda çalışan bir yatırım danışmanlığı firması olarak sundukları hizmetleri anlattı.

## ABD'YE NASIL İHRACAT YAPILIR? KONULU BRİFİNG

Diğer taraftan Asya-Amerika Ticareti Geliştirme Merkezi isimli Danışmanlık şirketinin Yönetim Kurulu Başkanı John Wang ve Genel Müdürü Carl Sabatino da heyetimize ABD pazarına açılmak isteyen yabancı ihracatçıların bu pazara nasıl girebilecekleri konusunda bir brifing sundular.

Asya-Amerika Ticareti Geliştirme Merkezi; ABD pazarına girmek isteyen ihracatçıların ürünleri veya hizmetleri için pazar imkanlarını, temas noktalarını, dağıtım ve toptancı zincirlerini, ayrıca ithalat yapmak isteyenler tedarikçileri, ithal edebilecek ürün gruplarını araştırıyor ve hizmetleri karşılığında küçük bir komisyon alıyor. Bu kuruluş özellikle konfeksiyon, inşaat ve haberleşme sektörlerinde uzmanlaşmış.

## WASHINGTON D.C. TEMASLARI

MÜSİAD'ın ABD gezisinin en önemli bölümlerinden birini de başkent Washington D.C.'de yapılan ekonomi ve siyası ağırlık temaslar oluşturmuştur. Dünya siyasetinin yönlendirildiği merkezlerin başında gelen Washington D.C.'de ABD hükümet yetkilileri ile Türkiye - ABD ilişkilerinin mevcut durumunu değerlendirmek ve gelecekle ilgili bazı görüş alışverişinde bulunmayı amaçlayan Washington Programı, Büyükelçimiz Sayın Nüzhet Kandemir ve Büyükelçilik Müsteşarı Sayın Rıfat Köksal'ın koordinasyonunda hazırlandı. MÜSİAD olarak burada kendilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Washington şehri, heyetimizin gezdiği Chicago ve New York'tan farklı bir şehir. Gökdelenleri olmayan ama devasa kamu binaları ile tipik bir başkent, tipik bir memur şehri. Yeşil alanı bol olan, binaları yeni olan, birçok abidenin bulunduğu bir şehir. Ayrıca İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana uluslararası iktisadi sisteme yön veren Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın merkezleri de Washington D.C.'de bulunuyor.

*MÜSİAD heyeti Washington DC'de ABD Kongresi'nin (Capitoll Hill) önünde*

## TÜRKİYE'NİN WASHINGTON D.C. BÜYÜKELÇİSİ NÜZHET KANDEMİR İLE GÖRÜŞME

MÜSİAD heyeti Washington D.C.'de ilk görüşmesini bu şehirde görev yapan Türkiye Büyükelçisi Nüzhet Kandemir ile yaptı. MÜSİAD Başkanı Erol Yarar görüşmede MÜSİAD'ın ABD gezisini neden gerçekleştirdiğini ve Chicago ile New York'daki temaslarını anlattı. Yarar, ABD'li yatırımcı işadamlarının Türkiye'ye olumlu baktıklarını, ekonomik ilişkileri geliştirmek için iş dünyası kuruluşlarını devamlı ve kurumsal ilişkiler kurmaları gerektiğini, bu çerçevede global bir strateji üretilerek iş dünyası kuruluşlarının yabancı ülkeleri bölüşerek temsilcilikler açmaları gerektiğini söyledi.

Büyükelçi Kandemir de, Türkiye'den gelen işadamlarının ABD gezilerinin genelde turistik amaçlı olduğunu, ama MÜSİAD'ın çok ciddi bir ön hazırlık ile doyurucu ve faydalı bir gezi programı icra etmesinden memnun olduğunu belirtti. Georgetown ve Chicago üniversitelerinde Türkiye kürsüleri kurulmasını sağladıklarını bildiren Kandemir, ABD pazarının çok büyük ama rekabetçi bir piyasa olduğunu ve bu piyasada mutlaka yerleşik irtibat ofisi veya temsilcilikler kurmak gerektiğini vurguladı. Türk işadamlarının lobi çalışmalarında bulunmaları gerektiğini de vurgulayan Kandemir, işadamlarımızın ABD'ye daha sık gelmelerini, Kongre üyelerinin yardımcıları ile (Congress Staffers) görüşmelerinin faydalı olacağını söyledi.

ABD Eximbank'ının somut ve güçlü projeler ortaya konulduğu takdirde büyük miktarda kredi açmaya hazır olduğunu belirten Kandemir, Türk işadamlarının ABD'deki gelişmiş teknoloji ve büyük miktardaki fonların Türkiye'ye transferi için çaba harcamaları gerektiğini söyledi.

*MÜSİAD heyeti Washington D.C.'de Dar-ul Hijrat, Amerikan Müslüman Konseyi ve Kuzey Amerika Ticaret Odası yetkilileri ile beraber*

Büyükelçi Kandemir, MÜSİAD heyetinin ABD'ye yapacağı ikinci bir gezide Kongre üyeleri ve özellikle enerji ile savunma sektöründeki işadamları ile görüşmeler ayarlayacaklarını ve bir think tank enstitüsünde Genel Başkan Erol Yarar'ın konferans vermesini sağlayacaklarını sözlerine ekledi.

## AMERİKAN - TÜRK İŞ KONSEYİ (ATC) YÖNETİM KURULU İLE GÖRÜŞME

MÜSİAD Heyeti Merkezi Washington D.C.'de bulunan ve üyelerinin ağırlığı savunma sektöründe iştigal eden Amerikan - Türk İş Konseyi'ni de ziyaret ederek, emekli general Fred Haynes başkanlığındaki Yönetim Kurulu ile bir görüşme yaptı. Fred Haynes, önemine inandıkları ve Doğu Akdeniz 'de güçlü bir müttefik olarak gördükleri Türkiye için ABD'de lobi çalışması yaptıklarını ve Türkiye ile ABD arasındaki ekonomik ilişkileri geliştirmeye çalıştıklarını anlattı. Üyelerinin 2/3'ünün Amerikalı ve 1/3'ünün Türk firmalarından oluştuğunu söyleyen Haynes, MÜSİAD üyeleri ile yakın işbirliği içinde olmayı arzu ettiklerini belirtti ve MÜSİAD'ı önümüzdeki şubat ayı sonunda yapılacak ATC Genel Kurulu'na davet etti.

MÜSİAD Başkanı Erol Yarar da, MÜSİAD hakkında bilgiler verdiği konuşmasında, MÜSİAD ile ATC arasında bundan böyle düzenli bilgi alışverişi sağlayacaklarını belirtti.

## AMERİKAN MÜSLÜMAN KONSEYİ'NDE TOPLANTI

MÜSİAD heyeti Washington'da bulunan müslüman kuruluşları Amerikan Müslüman Konseyi, Kuzey Amerika Müslüman Ticaret Odası ve Dar-ül Hijrat'nın yetkilileri ve üyeleri ile biraraya geldi. Heyetimiz onuruna verilen akşam yemeğinden sonra işadamları kendilerini ve iştigal konularını tanıttılar.

Toplantıda MÜSİAD Genel Başkanı Erol Yarar, Amerikan Müslüman Konseyi Genel Sekreteri Abdurrahman Amoudi, Kuzey Amerika Müslüman Ticaret Odası Genel Müdürü Papa Mboup ve Dar-ül Hijrat'in Başkanı Saleh Saleh birer konuşma yaparak, Müslüman iş dünyasının daha yakın ticari ve yatırım ilişkileri içinde olması gerektiğini vurguladılar. Her 3 evsahibi kuruluşun yetkilileri MÜSİAD Başkanı Erol Yarar'ın daveti üzerine 19-23 Kasım'97 tarihinde İstanbul'da yapılacak 3. Uluslararası İş Forumu ve 5. MÜSİAD Fuarı'na kalabalık bir heyet ile geleceklerini bildirdiler.

## ABD EXIMBANK'INDA TOPLANTI

Erol Yarar başkanlığındaki MÜİSAD heyeti ABD İhracat - İthalat Bankası Eximbank'ı ziyaret ederek, Türkiye Masası şefi Kenneth Wickett ve yardımcısı Anthony Di Stefano ile bir görüşme yaptılar.

Wickett'in verdiği bilgiye göre ABD Eximbank'ının Türkiye'ye açtığı 2,5 milyar dolarlık kredi hacmi somut ve fizıbl projeler sunulmadığından hiç kullanılmamış durumdadır. Halbuki Eximbank 1997 yılında 11 milyar dolar, kurulduğundan buyana geçen 60 yıl boyunca da 300 miyar dolar tutarında ihracatı destekleyen işlemler yapmıştır.

Eximbank ABD'den ihraç edilen ve en az % 50'lik oranda ABD girdisi taşıyan sermaye malı (yatırım malı) ve hizmetlerin (askeri sektörle ilgili olanlar hariç) ihracatını destelemektedir. Eximbank desteği ihracata konu tutarın % 85'ine kadar temin edilip, kalan % 15'lik bölüm yabancı alıcı tarafından nakit olarak karşılanır. Eximbank 10-50 milyon dolar arasındaki orta ölçekli yatırımlar ile 10 milyon doların altındaki küçük ölçekli yatırmlara destek sağlamaktadır.

**Eximbank'ın ihracat destek programları:**

* İşletme Sermayesi Garantileri: ABD mallarını veya hizmetlerini ihraç etmek isteyen küçük ve orta ölçekli ABD'li işletmelerin ticari kredilerinin ana para ve faiz tutarının %90'ını karşılama programı. Garanti edilmiş krediler genelde 12 ay vadelidir.
* İhracat Kredi Sigortası poliçeleri: ABD'li ihracatçıyı ithalatçının ticari veya siyasi risk nedenleriyle ödeme yapmaması durumunda % 100 oranda sigorta eden mekanizma olup, ihraç edilen mala göre 180 ile 360 günlük vadelidir.
* Ticari Kredi Garantisi: ABD'den mal veya hizmetin ticari kredi yoluyla alımında ana para ve faiz tutarını ödenmeme riskine karşı % 100 oranda garanti edilmesi.
* Eximbank Kredisi: Eximbank'ın ABD'den ihracata direkt olarak kredi desteği sağlaması.

Eximbank desteğinden yararlanmada ortalama 3-4 milyon dolar hacmindeki ticari işlemler ağırlıkta olup, 10 milyon doların üstündeki işlemlerde prosedürler ve yerine getirilecek şartlar daha ağırdır. 1 milyon doların altındaki işlemlerde ithalatçının denetimden geçmiş mali bilançolar sunması gerekmiyor.

Bir Türk ithalatçı ABD malı veya hizmeti ithal etmek istediği zaman Eximbank'a direkt başvurabileceği (7 günde cevap alır) gibi, ABD'li ihracatçı firma da Eximbank'a başvurabilir. Ticari işlem Türk ve ABD'li muhabir bankalar arasında yapılırsa, nihayette ABD'li ihracatçı firma parasını ABD'li muhabir bankadan alır. ABD bankası da ABD Eximbank'ının garantisi ile rahatça ödeme yapar. Çünkü Türk ithalatçı ve Türk muhabir banka ödeme yapmazsa, ABD Eximbank'ı ABD'li muhabir bankaya alacağını ödeme garantisi vermiştir. Eximbank bu işlemlere Türkiye'de LIBOR + Risk Marjı tutarında faiz oranı uygular

MÜSİAD Başkanı Yarar, Eximbank yetkilileri Wickett ve Di Stefano'ya MÜSİAD üyelerin yılda 2,5 - 3 milyar dolar tutarında yatırım yaptıkların belirterek, ABD'nin Türkiye'ye daha fazla mal satması için Eximbank kredilerinin kullanımının kolaylaştırılması gerektiği vurguladı. Yarar MÜSİAD üyelerine Eximbank'ın sunduğu imkanları Türkiye'de anlatacaklarını ve üyelerimizi teşvik edeceklerini bildirdi.

## ABD HAZİNE BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI İLE GÖRÜŞME

MÜSİAD heyeti Washington durağında Hazine Bakanlığı'na giderek Müsteşar yardımcısı Bayan Nancy Lee ile bir görüşme yaptı. Bayan Lee Türk ekonomisini yakından izlediklerini, siyasi istikrarsızlıklara rağmen ekonominin özel sektörün dinamizmi ile canlı bir tempoda büyümeye devam etmesini şaşkınlıkla ve takdirle karşıladıklarını, hatta 1996 Ekim ayında Türkiye'nin bir ekonomik kriz ile karşılaşacağı hususunda memerandum hazırlayıp uluslararası kuruluşlara duyurduklarını ama krizin olmadığını ifade etti.

MÜSİAD Başkanı Erol Yarar da görüşmede Türk özel sektörünün kamudan bir yardım beklemediğini, kendi dinamizmi ve öz kaynaklarının gücü ile gelişmeye devam ettiğini, özellikle bu gelişmede küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve bunların ihracata dayalı büyüme stratejilerinin büyük bir rol oynadığını belirtti. Yarar ABD'nin pazarını Türkiye'nin ihraç ürünlerine daha fazla açmasını, ayrıca Eximbank kaynaklarının kullanımı ile Türkiye'ye daha fazla ihracat yapabileceğini ve Türkiye'nin parasını ödediği fırkateynlerin derhal verilmesi gerektiğini sözlerine ekledi.

## ABD TİCARET BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI İLE GÖRÜŞME

MÜSİAD heyeti ile görüşen ABD Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Charles Ludolph, Ticaret Bakanlığı olarak 2 yıl önce Türkiye'yi en çok gelişen 10 pazardan biri olarak ilan ettiklerini, Türkiye'yi Orta Asya Cumhuriyetlerine açılan bir kapı olarak gördüklerini, Türkiye'de ABD'li firmalar için enerji, bankacılık - finans

ve otomotiv yedek parça sektörlerini cazip gördüklerini belirtti. Ayrıca iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri geliştirmek için özel sektör bünyesinde, sekreteryasını DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu) ve ATC (Amerikan - Türk Konseyi)'nin birlikte yürüttükleri bir Ticareti Geliştirme Komitesi kurulduğuna işaret eden Ludolph, Amerikan Ticaret Bakanı William Daley'in sonbaharda Türkiye'yi ziyaret edeceğini söyledi.

MÜSİAD Başkanı Yarar ise, Türkiye'nin 70 milyar dolara ulaşan dış ticaretinde ABD'nin payının giderek azaldığını ve karşılıklı ticaretimizin Türkiye'nin toplam dış ticaretinin genel artış oranının altında kaldığını belirterek, bu durumun ABD tarafından kaynaklandığına dikkat çekti. Türkiye'nin tekstil ihracatına ABD'nin uyguladığı kotaların kaldırılması gerektiğini vurgulayan Yarar, ABD'deki dev fuarların Türk işadamlarına tanıtılmasını, Eximbank destekli ticaretin teşvik edilmesini önerdi. Yarar, ABD'li firmalarla Türk firmalar arasında Türkiye'de hipermarketler, enerji, madencilik, gıda - işleme ve tekstil sektörlerinde çok cazip ortak yatırımlar yapılabileceğini söyledi.

## ABD DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI İLE GÖRÜŞME

MÜSİAD Başkanı Erol Yarar ile heyetin bir sonraki durağı Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Marshall Adair oldu. Adair, Türkiye'nin doğu ve batı medeniyetlerinin ortasında, 1 numaralı öneme sahip stratejik konumda bir ülke olduğunu, dinamik ekonomisi ve lokomotif gücü sayesinde Avrupa ile bulunduğu bölge arasında vazgeçilmez bir aracılık rolü oynayabileceğini belirtti.

Adair, Türkiye - ABD ilişkilerinin 1950'lerden buyana siyasi alanda çok güçlü olduğuna, ama ABD'deki etnik lobiler ve insan hakları lobilerinin baskılarıyla zaman zaman güçlükler yaşandığına işaret etti. Özellikle Türkiye ile Yunanistan arasındaki gerginliklerin Türk - Amerikan siyasi ilişkileri üzerinde her zaman kritik rol oynadığını vurgulayan Adair, bunun son örneğinin 1996 Ocak ayında patlak veren Kardak adası krizinin sonucunda Yunan lobisinin etkisiyle ABD'nin Türkiye'nin parasını dahi ödediği 3 fırkateyni teslim etmemesi olduğunu belirtti. Adair, İran ile Türkiye'nin imzaladığı doğalgaz anlaşmasının da ABD açısından kabul edilemeyecek nitelikte olduğunu sözlerine ekledi.

MÜSİAD Başkanı Yarar da, Türkiye - ABD ilişkilerinin geliştirilmesinin Yunan ipoteğine bağlanmasının yanlış olduğunu, bunda ABD yönetimine görev düştüğünü belirtti. Türkiye'nin İran ile imzaladığı doğalgaz anlaşmasının Türkiye'nin kendi iç tasarrufu olduğuna dikkat çeken Yarar, bu anlaşmanın ülkemizin acil enerji ihti-

yaçlarının karşılanması açısından zaruri olduğunu vurguladı. Türkiye'nin 1991'den buyana koalisyonlarla yönetildiğini ve bugünkü siyasi yapı ile uzun bir süre daha koalisyon hükümetleri ile yönetileceğinin anlaşıldığına dikkat çeken Yarar, toplumsal uzlaşma ortamı doğurması açısından bunun çok da kötü olmadığına işaret etti.

## IMF TÜRKİYE MASASI ŞEFİ MARTİN HARDY İLE GÖRÜŞME

IMF Genel Merkezinde MÜSİAD heyeti Türkiye Masası şefi Martin Hardy ile bir görüşme yaptı. Görüşmede Hardy, Türkiye ekonomisinin şaşırtıcı parametrelere sahip olduğunu söyledi. Hardy, Türkiye'nin % 80 enflasyon ortamında üst üste 2 yıl % 7,5 - 8 oranında büyümesini ve bu yıl da % 5,5 - 6 civarında bir büyümenin beklenmesini, ve bu kadar enflasyonist bir süreçte ücretlerin ve fiyatların nasıl ayarlandığını algılamakta güçlük çektiklerini belirtti.

Türk ekonomisinin hızlı büyüme trendine rağmen, yapısal sorunları olduğuna dikkat çeken Hardy, bunların başında sosyal güvenlik reformunun yapılmaması, mahkeme karları ile özelleştirmenin tam olarak gerçekleştirilmemesi ve gelirlileri artıracak maliye reformunun yapılmamasının geldiğini ifade etti.

MÜSİAD Başkanı Yarar da, Türk ekonomisinin tüm ekonomik sorunlara ve siyasi istikrarsızlığa rağmen hızlı büyümesinin altında yatan faktörün, başta KOBİ'ler olmak üzere müteşebbis Türk sanayici ve işadamlarının özkaynak ağırlıklı çalışması ve dışa açık büyüme modelini benimsemesi olduğunu belirtti. İşaleminin % 70-75 enflasyon bandına alışmak zorunda kaldığını, fiyatları ve ücretleri buna göre ayarlamayı öğrendiğini ifade eden Yarar, parasal yaklaşımla kemer sıkma tedbirlerine dayalı IMF reçetelerinin Türkiye'ye fayda getirmediğini ve getirmeyeceğini söyledi. Yarar, siyasi istikrar sağlandığı takdirde Türk ekonomisinin yıllık %12-13 oranında büyüme sağlayacak potansiyel ve dinamizme sahip olduğunu söyledi.

Yarar MÜSİAD olarak, vergi tabanını genişletecek ve vergi oranlarını düşürerek üretimi teşvik edecek bir vergi reformu yapılmasını, sosyal güvenlik kurumlarının açıklarının kapatılması için kurumsal reforma gidilmesini, rant ekonomisini teşvik eden iç borçlanma sorununa çözüm bulunarak bütçe açıklarının azaltılması ve üretim ekonomisinin teşvik edilmesini hükümete önerdiklerini bildirdi.

## DALLAS TEMASLARI

MÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi ve Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Ömer Cihad Vardan New York programından sonra heyetten ayrılarak Dallas'a geçti. Dallas denilince akla petrol ve Dallas filmindeki JR (Ceyar) gelirdi. Ancak biz Dallas'ı içinde yaşayan kuvvetli bir Müslüman topluluk ile hatırlayacağız. Gerçekten de Kuzey Teksas Amerikan Müslüman Profesyoneller Teşkilatı (AMPNT) kuvvetli bir kuruluş olup, Dallas ve çevresinde oturan ve genelde mühendislik alanında çalışan insanları biraraya getirmektedir. İçlerinde firma sahipleri olduğu kadar Amerikan firmalarında çalışanlar da var. Ayda bir defa yemekli konferans veya panel şeklinde toplantılar düzenliyorlar.

7 kişilik bir İcra Komitesi olan ve Mısır asıllı mühendis İbrahim Abou Sayed'in başkanlığını yaptığı AMPNT kuruluşunun davetlisi olarak Dallas'a geçen Ömer Cihad Vardan AMPNT'nin düzenlediği yemekli toplantıya katıldı ve bir konuşma

*MÜSİAD Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Ömer Cihad Vardan Dallas'daki Müslüman işadamlarına ve işkadınlarına MÜSİAD'ı ve 5. MÜSİAD Uluslararası Fuarını tanıttığı workshop'da.*

*MÜSİAD Yönetim Kurulu üyesi ve Dış İlişkiler Komisyonu Başkan Yardımcısı Ömer Cihad Vardan Dallas'daki Müslüman işadamları ile görüşürken.*

yaparak gerek MÜSİAD'ın faaliyetleri, gerekse 5. MÜSİAD Uluslararası Fuarı'na katılım şartları ve program hazırlıkları konusunda toplantıya katılan 55 işadamı ve hanımını aydınlattı. Özellikle geçen Kasım ayında 4. MÜSİAD Uluslararası Fuarı'na katılan Infocom bilgisayar firmasının başarılı tanıtımıyla bu yıl Dallas bölgesinden daha fazla Fuar katılımcısı ve ziyaretçi işadamlarının katılması beklenmektedir.

AMPNT Başkanı İbrahim Abou Sayed de yaptığı konuşmada, MÜSİAD'ın hedeflerini paylaştıklarını ve MÜSİAD'ın çalışmalarını takdirle karşıladıklarını belirtti.

## KANADA (TORONTO) TEMASLARI

MÜSİAD'ın New York'da gezi programı tamamlanırken, MÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi ve Tekstil-Deri-Halı-Ayakkabı Meslek Komitesi Başkanı Abdullah Gümüş ve 2 tekstilci üyemiz 2 günlüğüne Kanada'ya geçerek özellikle konfeksiyon ve ev tekstili sektörlerinde pazar imkanlarını araştırmışlardır. Zengin ve büyük bir pazar olan Kuzey Amerika'ya konfeksiyon ihracatını arttırmaya çalışan MÜSİAD Tekstil heyeti Kanada - Türkiye Ticaret Merkezi'ni gezmiştir. Ticaret Merkezi başkanı olan Yunus Kara, Türkiye'nin Kanada'ya olan tekstil-konfeksiyon ihracatının bu merkez ve merkez içinde daimi sergi kurulduktan sonra hızla artacağını belirtti.

Türkiye - Kanada ticaret hacmi 400 - 500 milyon dolar tutarında olup, Kanada'nın dış ticaretinin %80'i ABD üzerinden geçmektedir. Kanadalı yatırımcıların Türkiye'ye yatırım ilgisi oldukça büyüktür. (mesela Bombardier - tünel projesi, Northern Telecom - NETAş haberleşme şirketi ve INGO - 4 ayrı altın madeni işleticisi).

Faydalı geçen görüşme ve incelemelerden sonra Kanada'daki heyet New York'a dönerek MÜSİAD heyeti ile buluşmuştur.

# MÜSİAD BAŞKANI EROL YARAR'DAN ABD GEZİSİ DEĞERLENDİRMESİ

40 kişilik MÜSİAD'lı işadamları heyeti ile 21-31 Mayıs tarihleri arasında ABD gezisini tamalayarak Türkiye'ye döndük. Chicago, New York ve Washington DC'yi kapsayan 11 günlük gezi boyunca MÜSİAD heyeti olarak ABD'li işadamları, finans çevreleri, hükümet yetkilileri, IMF ve Türkiye Masası yetkilileri, Türk ve diğer Müslüman cemaatlerin temsilcileri ile görüşmeler yaptık. Heyetimiz ayrıca Chicago Emtia Borsası, New York Menkul Kıymetler Borsası, Dünya Ticaret Merkezi ve Chicago'daki Northwestern Üniversitesi'nde incelemelerde bulundu.

ABD gezimiz çok faydalı geçmiş olup, gezi ile ilgili hedeflerimiz başarı ile gerçekleşmiştir. Gezi ile ilgili değerlendirmemiz özetle şöyledir; "ABD gezisine başlarken dört amacımız vardı. Birincisi, ABD'li işadamları ile karşılıklı ticaret ve yatırım imkanlarını geliştirmek. İkincisi, ekonomimizin temel dinamikleri olan orta ölçekli işletmeleri finans bulma konusunda ABD'li finans ve iş çevreleri ile görüştürerek kaynak imkanlarını araştırmak. Üçüncüsü de ABD hükümeti ve IMF yetkilileri ile görüşerek, Türk ekonomisinin gidişatı ve iki ülke arasındaki ticari ve yatırım ilişkilerini arttırılma yöntemleri konusunda fikir alışverişinde bulunmak. Son olarak Türkiye'de kurulmasında fayda mülahaza ettiğimiz vadeli işlemler piyasalarını yerinde araştırmak.

Bu amaçlar doğrultusunda özellikle konfeksiyon, deri ürünleri ve gıda sektöründeki arkadaşlarımız, Chicago, New York ve Washington DC'de Amerikalı işadamları ve ABD'de yaşayan Türk ve Müslüman işadamları ile yararlı görüşmeler yaptılar. Ayrıca Chicago Emtia Borsası, New York'taki Menkul Kıymetler Borsası'nda faydalı bilgiler alındı. Finans kuruluşlarının yöneticileri ile Türkiye'deki orta ölçekli firmaların hisse satarak sermaye veya özel projeler için fonlar bulunması, ayrıca risk sermayesi potansiyeli konusunda görüşmeler yapıldı. Bundan başka ABD'deki Türk ve Müslüman cemaatlerin kurumsal kimlik kazanarak Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerde ticari, siyasi ve sosyal yönlerden etkili olmaları hususunda faydalı toplantılar yapıldı.

Gezinin son durağı başkent Washington DC'deki ABD hükümet yetkilileri ile yoğun temaslar yapıldı. Heyetimiz ABD Eximbank'ında Türkiye Masası şefi Ken-

neth Wickett, Büyükelçimiz Nüzhet Kandemir, Hazine Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nancy Lee, Türk-Amerikan Konseyi Başkanı Fred Haynes, IMF Türkiye Masası şefi Martin Hardy, Ticaret Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Charles Ludolph ve Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Marshall Adair ile görüşmeler yaptı.

Eximbank, Ticaret Bakanlığı ve Hazine Bakanlığı yetkililerine Türkiye ile ABD arasındaki ticari ilişkilerin daha fazla geliştirilmesi ve 1996 verilerine göre Türkiye aleyhine olan 1,6 milyar dolarlık dış ticaret açığının kapatılması için Türkiye'den yaptıkları ithalat önünde tekstilde olduğu gibi kota sınırlamalarının ve diğer engellerin kaldırılması gerektiğini söyledik. ABD'nin bundan iki yıl önce Türkiye'nin en çok gelişen 10 pazardan biri olarak ilan etmesine rağmen, bu kavramın fiiliyata dönüşmesi yolunda ABD tarafından ciddi adımlar atılmadığını ifade ettik. ABD'nin Türkiye'nin parasını dahi ödediği üç fırkateynin teslim edilmemesi ve helikopter alımının engellenmesi gibi örtülü ambargo olarak adlandırdığımız girişimleri yüzünden ABD'li firmaların Türkiye'deki enerji ve diğer altyapı alanlarındaki büyük tutarlardaki yatırım projeleri ve ihale alımlarından dışlanmakta olduğu uyarısını kendilerine ilettik. Özellikle Eximbank'ın Türkiye'nin kullanabileceği 2,5 milyar dolarlık kredi garantisi hakkında 1 dolar bile kullandırmadığını hatırlatarak, Türkiye ekonomisinin temel dinamiğini oluşturan orta ölçekli işletmelerin bu kredilerden yararlandırılması için şartların kolaylaştırılmasını talep ettik.

Dışişleri Bakanlığındaki görüşmemizde Müsteşar Yardımcısı Marshall Adair, Türkiye'nin ABD açısından vazgeçilmeyecek nitelikte ve bölgesinde 1 numaralı ülke olduğunu ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki gerginliklerin Türk-Amerikan ilişkilerini rehin aldığını söyledi. Adair ve diğer ABD'li yetkililer ile finans çevreleri Türkiye'deki siyasi gerginlikler ve darbe tartışmalarından ürktüklerini açıkça belirtmeleri karşısında, Türkiye'de demokrasinin oturduğunu, siyasi gerginlikten daha uzun yıllar koalisyon hükümetleri ile yürüteceğimizi, esasında farklılıklar içinde uzlaşma ve birlikte yaşamayı mümkün kıldığı için için koalisyonların yararlı da olduğunu, erken seçimin Türkiye'de güçlü bir koalisyon hükümeti çıkarıp, halkın eğilimini meclise yansıtacak güçlü bir koalisyon hükümetinin oluşmasını sağlayacağını ifade ettik.

# TÜRKİYE-ABD EKONOMİK İLİŞKİLERİ VE GELİŞME POTANSİYELİ

**Karşılıklı Dış Ticaret:**

1996 yıl sonu itibariyle Türkiye'nin toplam dış ticareti içinde ABD, ihracatta % 7,0 (2,616 milyon dolar), ithalatta % 7,5 (3,203 milyon dolar) oranında pay almaktadır. Buna göre ihracatta Almanya'dan sonra ikinci önemli pazarımız ve ithalatta Almanya ve İtalya'dan sonra üçüncü önemli tedarikçimiz konumundadır. Bu rakamlar ışığında ABD, Almanya'dan sonra en çok dış ticaret açığı (1,587 milyon dolar) verdiğimiz ülkedir. 1995 yılında (ABD'ye ihracatımız 1,514 milyon dolar iken, ithalatımız 3,724 milyon dolar idi) kıyasla, 1996 yılında ABD ile dış ticaretimizde ihracat % 6,8 oranında artarken, ithalat % 14 oranında azalmıştır.

Görüldüğü gibi ithalattaki hızlı artış nedeniyle 1995 yılında ABD lehine aşırı biçimde bozulan Türkiye - ABD dış ticaretinde 1996 yılında özellikle ABD'den ithalattaki önemli oranda azalma nedeniyle Türkiye lehine düzelme göstermiştir. Bu durum 1996 başında tamamlanan Gümrük Birliği'nin Türkiye'nin ithalatının AB'ye yöneldiğini (genel ithalattaki % 18'lik artışa karşı, AB'den ithalatta % 37'lik artış olmuştur) göstermektedir.

**Fasıllara göre ABD'ye ihracatımızdaki önemli ürünler:**

Tütün, kuru meyveler, zeytinyağı, pamuk, tekstil ve konfeksiyon ürünleri, demir-çelik, sanayi ürünleri ve ham boratlar, deri ve kösele ürünleri ve kimya sanayi ürünleridir.

**İhracatımızın arttığı ürünler:**

Ayakkabılar, cam eşya, kazan, makine ve cihazlar, elektrikli makine ve cihazlar, demiryolu araçları ve aksamı, motorlu/motorsuz kara taşıtları, silah ve mühimmat, mobilya ve aydınlatma cihazları, balık ve kabuklu hayvanlar, bitkisel ve hayvansal yağlar, et-balık mamulleri, plastik mamulleri olarak sıralanabilir.

### ABD'den ithalatımızda önemli ürünler:

Plastikten mamul eşya, tütün, kimyasal maddeler, ham post ve deriler, hava ve kara taşıtları, makine ve cihazlar, demir-çelik eşya, mineral yakıt ve yağlar, optik ve tıbbi aletler olarak sıralanabilir.

ABD'den ithalatın arttığı ürün grupları; canlı hayvan, parfümeri, kozmetik, kitap-gazete-dergi, bitkisel yağlar, seramik mamulleri, oyun ve spor malzemeleri, mobilya ve aydınlatma ürünleri, müzik aletleri, hava taşıtları, optik tıbbi aletler, elektrikli makine ve cihazlardır.

Ayrıca; hububat, tütün mamulleri, gübre, pamuk gibi sanayie girdi oluşturan mal gruplarında ülke içindeki arz miktarına bağlı olarak yıldan yıla talepteki önemli dalgalanmalar ithalatımızı da etkilemektedir.

**Yıllar İtibariyle Dış Ticaretimiz (milyon dolar)**

| Yıllar | İthalat | İhracat | Hacim | Denge | İhracatın İth. Karş. Oranı % | Ülkenin Top. İthalatı İçin. Payı % | Ülkenin Top. İhracatı İçin. Payı % | Toplam Dış Tic. Açığı İç. Payı % |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1990 | 2282 | 968 | 3250 | -1314 | 42.4 | 10.2 | 7.5 | 14.1 |
| 1991 | 2255 | 912 | 3167 | -1343 | 40.4 | 10.7 | 6.7 | 18.0 |
| 1992 | 2600 | 865 | 3465 | -1735 | 33.3 | 11.4 | 5.8 | 21.3 |
| 1993 | 3351 | 986 | 4337 | -2365 | 29.4 | 11.4 | 6.4 | 16.8 |
| 1994 | 2429 | 1520 | 3949 | -909 | 62.6 | 10.4 | 8.4 | 17.6 |
| 1995 | 3724 | 1514 | 5238 | -2210 | 40.6 | 10.4 | 7.0 | 15.7 |
| 1996 | 3203 | 1616 | 4819 | -1587 | 50.4 | 7.5 | 7.0 | 8.2 |

Kaynak: DTM, EBIM, İGEME

### ABD ile Dış Ticaretimizde önemli bir konu; Genel Preferanslar Sistemi (GNP)*:

ABD, 1974 yılından buyana Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi çerçevesinde bazı gelişmekte olan ülkelere belirli mallarda gümrük vergisi muafiyetli ithalat imkanı tanımaktadır. Bu sistemden yaklaşık 4150 kalem üründe, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 137 ülke yararlanmaktadır.

* İGEME "Dış Ticaretimizde Açık Verdiğimiz İlk 10 Ülke", Haziran 1996

Tütün ve mermer levha dışında 1993 - 95 verileri karşılaştırıldığında başta zeytinyağı, gaz tribünlerinin parçaları olmak üzere GSP kapsamında ABD'nin Türki-

**Türkiye'nin GSP Kapsamında ABD'ne İhracatı ($)**

| Yıllar | GSP (Toplam) | * | ** | GSP'den Yararlanan Top. | Madde Sayısı |
|---|---|---|---|---|---|
| 1991 | 144 176 899 | 17 744 818 | 24 767 387 | 101 664 694 | 362 |
| 1992 | 817 822 957 | 18 826 083 | 634 648 727 | 164 348 147 | 405 |
| 1993 | 439 004 834 | 20 824 512 | 120 735 400 | 297 444 922 | 441 |
| 1994 | 412 078 380 | 22 348 984 | 47 209 958 | 342 519 438 | 443 |
| 1995 / 10 | 373 241 178 | 19 367 859 | 39 459 208 | 314 414 111 | 518 |

**Kaynak:** USTR
* GSP kapsamında olup, rekabet ihtiyacı limitinin aşılması nedeniyle gümrük muafiyetlerinden yararlanamayan toplam
** GSP kapsamında olup, idari eksiklikleri nedeniyle gümrük muafiyetinden yararlanamayan toplam

**ABD'nin GSP Kapsamında Türkiye'den İthal Ettiği İlk On Madde (Milyon $)**

| Mallar | 1993 | 1994 | 1995 / 10 |
|---|---|---|---|
| Tütün | 135 | 153 | 60 |
| Mücevher | 24 | 31 | 30 |
| Ferrokom | 33 | 24 | 60 |
| Bel kemerleri | 8 | 13 | 12 |
| Buzdolapları | 7 | 11 | 9 |
| Plastik levhalar | 5 | 9 | 11 |
| Kıymetli madenden eşyalar | 7 | 6 | 12 |
| Mermer levha | 6 | 6 | 5 |
| Zeytinyağı | 1 | 5 | 18 |
| Gaz türbinlerinin parçaları | 3 | 4 | 24 |

**Kaynak:** USTR

ye'den ithal ettiği ürünlerde değer itibariyle artış görülmektedir. Benzeri şekilde GSP'den yararlanan madde sayısı da 1991'de 362 iken 1995'te 518'e ulaşmıştır.

ABD - GSP Programı, 8 Aralık 1994 tarihinde GATT / Uruguay Round Uygulama Yasası ile birlikte görüşülerek, 1-8-1994 tarihinden geçerli olmak üzere 31 Temmuz 1995 tarihine uzatılmış ve söz konusu tarihten itibaren itibaren de askıya alınmış olup, bu tarihten itibaren ABD'ye GSP kapsamında giren ürünlerden gümrük vergisi tahsil edilmektedir. Ancak, bütçe gelirlerinin arttırılması düşüncesiyle GSP programının uygulanmaması yolundaki yaygın görüşe rağmen, GSP programının 1 Ağustos 1995 - 12 Mayıs 1997 tarihleri arasında uygulanmasına

ilişkin Kanun Tasarısı 8 Mayıs 1996 tarihinde Mali Komite'den geçmiştir. Anılan tasarının kanunlaşmasından sonra 31 Temmuz 1995 ile 1 Ekim 1996 tarihleri arasında ödenen ithal vergileri ithalatçısına iade edilecektir.

Öte yandan ABD'nin GSP Programı kapsamında ülkemizden ithal ettiği 9 ürün (nohut, kebere, kabuklu antepfıstığı, kabuksuz antepfıstığı, çam fıstığı, incir, iki ayrı çeşit pipo ve rafine boraks) rekabet ihtiyacı limitini aştıkları için 1 Temmuz 1995 tarihi itibariyle Program dışına çıkarılmıştır.

**Türkiye'deki ABD Yatırımları:**

31-5-1997 tarihi itibariyle Türkiye'de faaliyette bulunan ABD'li firma sayısı 254 olup (karma sermaye hariç), söz konusu firmaların getirdiği sermayenin Türkiye'deki toplam yabancı sermaye içindeki payı % 15,2'dir (24,8 trilyon TL). İmalat sanayi Amerikan sermayesinin en yoğun girdiği sektör olup, bunu hizmet sektörü izlemektedir. Alt sektörler bazında ise; taşıt araçları imalat sanayi, demir-çelik sanayi ve ticaret başı çekmektedir.

Öte yandan, ülkemizdeki serbest bölgelerde faaliyet gösteren 8 ABD'li firmanın 6'sı Ege, 1'i Mersin, 1'i ise İstanbul Atatürk Havalimanı Serbest Bölgesinde faaliyette bulunmaktadır. Ayrıca, çeşitli serbest bölgelerimizde ABD ortaklı 6 adet firma faaliyet göstermektedir. 1995 yılında, ülkemizdeki serbest bölgeler ile ABD arasındaki ticaret hacmi 57.7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

| Ülkeler | Sermaye Miktarı (trilyon TL) | Firma Adedi |
|---|---|---|
| Hollanda | 35,6 | 202 |
| ABD | 24,8 | 254 |
| Almanya | 23,6 | 201 |
| Fransa | 18,7 | 676 |
| İngiltere | 13,5 | 244 |

**Kaynak:** ANKA Ekonomi Bülteni

# ABD SERMAYESİ AÇISINDAN TÜRKİYE'DE YATIRIM İÇİN ENGELLEYİCİ HUSUSLAR

ABD Ticaret Bakanlığı'nın hazırlayıp heyetimize sunduğu bir rapora göre ABD sermayesi açısından Türkiye'de yatırım için engelleyici görülen hususlar şunlardır:

## A - ÖZEL ALTYAPI PROJELERİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR :

Özellikle enerji ve haberleşme sektöründeki özel sektörce finanse edilen altyapı projeleri Türkiye açısından ve ABD'li şirketler açısından özel bir öneme sahiptir. Ancak bu projelerle ilgili proje finansman modelinin kullanımı, gerek düzenli gelir akışı gerekse iyi belirlenmiş ihtilaf çözümleme mekanizmalarına ihtiyaç duymaktadır.

i) **Belirsiz Hukuki Çerçeve :** Yap-İşlet-Devret (YİD) ve Yap-İşlet (Yİ) Projelerinin "Taviz" olduğu yolunda hükümler öngören mahkeme kararları yabancı şirketlerin Türkiye'de enerji üretimi alanındaki yatırımlarını güçleştiriyor. Çünkü bu kararlar, ticaret hukuku yerine idare hukuku uyarınca YİD ve Yİ modellerine dayalı projeler için ihtilaf vukubulduğunda uluslararası tahkime gitme imkanı kısıtlandığı için yabancı şirketlerin projelere yurtdışından finansman imkanı bulması güçleşiyor.

   Ayrıca yine Türk mahkemelerinin aldığı kararlar uyarınca, yabancı şirketlere tanınan vergiden amortisman düşme oranları, uygulamadaki oranlardan daha az elverişli oluyor.

ii) **Mevzuat Belirsizlikleri:** Enerji ve haberleşme sektörlerinde mevzuatla ilgili düzenleyici bağımsız kuruluşlar oluşturulmalı.

iii) **Uluslararası Finansman İhtiyaçları:** Yİ modeline dayanan projelerde görüldüğü üzere birçok projenin ihalesi finanse edilebilir bir yapı arzetmediğinden uluslararası finans kuruluşları için finansman temini konusunda cazip olmamaktadır.

iv) **İhale Prosedürleri:** Bir ihaleye hazırlanmak ciddi bir maliyet oluştururken Türkiye'deki uygulamada sık sık ihalelerin açıldığı, sonuçlandırılmadığı veya

iptal edildiği, ihale sürecinin çok uzun zaman aldığı vakalar yaşanması yabancı şirketler için caydırıcı olmaktadır.

v) **Koordinasyon İhtiyacı:** Türk Hükümetinin yabancı şirketlerin ihalelere katılmasında koordinasyon fonksiyonu üstlenecek merkezi bir birim kurulması faydalı olur.

**B - MADENCİLİK YATIRIMI İLE İLGİLİ HUSUSLAR:**

Türkiye'de madencilik sektöründeki yatırımlar Etibank'ın yetkisi dahilinde yapılırken, Etibank'ın ihtiyaçlarını uluslararası finansman ile uyumlu bir yapıya kavuşturması gerektiği, yatırımlar açısından uluslararası tahkimin gerektiği ifade olunmaktadır.

**C - YENİ YATIRIMLARA MİLLİ MUAMELE (AYRIMCI DAVRANMAMA):**

Türkiye'nin, kuruluş öncesi aşamada yabancı yatırımlara milli muamele yapmadığı, tüm yabancı yatırımların hükümetten izin alması gerekirken, yerli yatırımlarda böyle bir onay gerekmediği (teşvik rejimi uyarınca hariç) belirtilmektedir.

**D - FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI:**

Yüksek teknolojili yabancı yatırımları çekmek için patent, copyright (telif hakkı) ve marka gibi fikri mülkiyet haklarının korunması gerçeğinden hareketle, Türkiye'nin 1995 yılında bu alanda mevzuat hazırlamakla beraber, uygulamada sorunlar yaşandığı, patent mevzuatının Uruguay Round'da bu alanda imzalanmış Anlaşma'daki standartlarla uygunluk arzetmediği, ilaç ürünlerinde patent korunmasına uzun bir geçiş döneminden sonra geçilmesinin caydırıcı olduğu vurgulanmaktadır.

# TÜRKİYE-ABD EKONOMİK İLİŞKİLERİNİN MEVCUT DURUMU HAKKINDA DEĞERLENDİRME*

ABD'nin genel ekonomik ve ticari yapısı incelendiğinde, gelir düzeyi yüksek sanayileşmiş bir ülke olarak ithalatında oldukça seçici davranırken, ABD pazarında gerek Amerikan gerekse üçüncü ülke kaynaklı ürünlerle rekabet söz konusudur.

Söz konusu rekabette başarılı olabilmek için öncelikle istenilen kalite ve standartlara uyum gösterilmesi, tüketicinin tercihlerinin bölgesel farklılıklarda dikkate alınarak belirlenmesi ayrıca piyasadaki diğer tedarikçi ülkelerin konumlarının sürekli izlenmesi gerekmektedir.

Bugün dünya ticaretinde gümrük vergileri ve kotalar nispi önemini yitirmeye başlamış, bunların yerine çevre, sınai ve fikri mülkiyet hakları, yüksek standartlar, ileri teknoloji ürün ve üretim kalitesi ile verimlilik rekabette daha belirleyici faktörler olmaya başlamışlardır.

ABD'nin dış ticareti son 6 yıl itibariyle incelendiğinde sürekli açık verdiği görülmekte olup, 1993'den beri ise açık miktarı büyümektedir.

ABD'nin ihracatındaki önemli ürünler; makinalar, kimyasal maddeler, tarımsal ürünler, kara/hava taşıt araçları ve aksamı ile tıbbi ve fenni cihazlardır.

ABD'nin ithalatındaki önemli ürünlerden makinalar en büyük payı almakta, bu grubu kara taşıtları, giyim / ayakkabı, ham petrol, kimyasal ürünler, tıbbi ve fenni cihazlar ile tarımsal ürünler izlemektedir.

GATT / Uruguay Round çerçevesinde sanayileşmiş ülkelerin gümrük vergilerinin ortalama % 4,9'dan % 3,0 düzeyine düşmesiyle birlikte ABD'nin ticaret hacminin de artması beklenilmektedir.

NAFTA ve GATT - Uruguay Round çerçevesinde ortaya çıkan yeni kurallar ile ABD'nin ticaretini geliştirmesinin yanı sıra daha çok teknoloji yoğun katma değeri yüksek ürünlerin ihracatını artırmayı hedefleyeceği beklenirken, tarımsal ürün-

* İGEME "Dış Ticaretimizde Açık Verdiğimiz İlk 10 Ülke", Haziran 1996.

lerin ihracattaki önemini koruyacağı tahmin edilmektedir. Buna karşılık ithalat, emek yoğun-katma değeri düşük tekstil, giyim, metal dışı mineraller, demir-çelik, cam ürünleri ithalatını arttırması beklenmektedir.

ABD - Türkiye dış ticareti değerlendirildiğinde, dış ticaret dengesinin sürekli olarak ülkemiz aleyhine geliştiği ve bu değerin 1995'te 2,2 milyar $ düzeyinde seyrettiği ama 1996 yılında 1,58 milyar dolara gerilediği görülmektedir.

ABD'den ithalatımızdaki en önemli kalemler; hava taşıtları, kazan, makine ve cihazlar, organik kimyasallar ile demir-çeliktir. Bunların 1995 yılı itibariyle toplam ABD ithalatımız içerisindeki değeri 1.948 milyon $ ile toplam ithalatımızın % 52,4'ünü oluşturmaktadır. Bunların bitkisel ve hayvansal yağlar, lastik-plastik sanayi ürünleri, işlenmiş petrol ürünleri ve kağıt hamuru ile tarımsal ürünlerden hububat, tütün, pamuk ve yağlı tohumlar ithalatımızın önemli ürün gruplarını oluşturmaktadır. Söz konusu bu ürünler yatırım malları ile sanayimize girdi oluşturan ham veya yarı mamul mallardan oluşmakta olup, bu ürün gruplarının ithalatının kısıtlanması kısa vadede mümkün görülmemekte, ancak orta ve uzun vadede GAP'ın etkin olarak devreye girmesiyle elde edilecek tarımsal ürünlerin ülkemiz ihtiyaçlarına cevap vermesi ile özellikle hububat, yağlı tohumlar ve pamuk ithalatımızda azalma beklenebilir.

Sanayi ürünleri ithalatımız ile ilgili olarak, ülkemizde imalat yönelik yatırımların güçlendirilmesiyle ve bunun yabancı sermaye ile desteklenmesi sonucunda ithalatımız uzun dönemde azalabilir.

ABD ile ihracatımızda ise en önemli ürünler tekstil konfeksiyon, demir-çelik, tütün ve tütün mamulleri, meyveler, zeytinyağı ile deri ve kösele ürünlerdir. Bu ülkeye yönelik sektör bazında pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin sürekli olarak yürütülmesinin yanısıra, ürün bazında söz konusu pazardaki idari ve teknik düzenlemeleri yakından izleyerek ürünlerin yukarıda ifade edilen eksiklikler nedeniyle gümrükten dönmesinin önlenmesi gerekmektedir.

ABD'ye ihracatımızda en önemli kalemler arasında yer alan tekstil ve konfeksiyonda ABD'nin uyguladığı kotaların mutlaka kaldırılması gerekir.

ABD'ye ihracatının arttırılması yöntemlerinden biri de kuşkusuz GSP yoluyla yapılan ihracatın geliştirilmesidir. Bu amaçla öncelikle ihracatçılarımızla ABD GSP uygulamasının tanıtılması, halen GSP'den yararlanmakta olan firmalara; idari eksiklikten dolayı ortaya çıkan kayıpların minimuma indirilmesi için yol gösterilmesi de bir yöntem olarak kullanılabilir.

Diğer taraftan ABD, 4150 kalem malı GSP sisteminden faydalandırırken Türkiye bunlardan ancak 518 kalem malda faydalanmaktadır. Bazı ülkeler ABD'ye ihracatlarının % 70'ini GSP'den faydalanarak gerçekleştirirken, Türkiye'nin ABD'ye yaptığı ihracat içerisinde % 22,5 oranındaki bölümü GSP uygulamasından yararlanabilmektedir. İdari eksiklikler nedeniyle GSP başvurusunda bulunup, bundan yararlanamayan ihracatımız ise 22 milyon $ değerinde, rekabet ihtiyacı limiti nedeniyle GSP kapsamı dışında bırakılanlar ise 47 milyon $ değerinde gerçekleşmiştir.

ABD ile dış ticaret açığımızın kapatılması, Türkiye teknoloji üreten bir ülke olmadığı sürece kısa ve orta vadede mümkün görülmemekte olup, açığın daraltılmasının ise ihracatta daha etkin pazarlama ve tanıtım yöntemleri kullanılması, ürün çeşitlendirilmesine gidilmesi, yatırımların ve üretimin arttırılması ve sanayi girdilerinin ve yatırım mallarının ülke içinden temini yoluyla mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Dünyanın en büyük borsaları ve finans kuruluşlarının bulunduğu ABD'den özellikle enerji yatırımları, liman ve karayolları yapımı, özelleştirme alanlarında kaynak temini ve ABD'li şirketlerle ortak yatırımlar konusunda daha aktif olmalıyız. ABD tarafı, Türk firmalarına aşina olmadıkları uluslararası dev fuarlarını daha iyi tanıtarak, Eximbank kaynaklarını daha hızlı harekete geçirerek ve ülkemizdeki küçük ve orta büyüklükteki şirketler de ABD finans piyasalarından taze finans imkanları bulma şartlarını zorlayarak iki ülke arasındaki karşılıklı ekonomik ilişkileri geliştirmek gerekir.

# ABD'NİN DIŞ TİCARETİ*

ABD genel ekonomisi açısından gelişmiş büyük bir ekonominin özelliklerini taşımaktadır. GSYİH içerisinde payı azalan imalat sanayi, gelişmiş hizmet sektörü, küçük ancak verimli tarım sektörü en belirgin özellikler olarak nitelendirilebilir. Son yıllarda nispi büyüklüğünde bir daralma olduğu halde ABD dünyadaki en büyük ekonomik güç durumundadır. ABD'nin 1994 yılı GSYİH'sı 7,92 trilyon dolar düzeyindedir. ABD pek çok hammadde açısından kendi kendine yeterlidir. Önde gelen sanayi dalları ise çelik, motorlu taşıtlar, uzay araçları, telekomünikasyon, kimya, elektronik ve bilgisayar olarak sıralanabilir.

Dünya ticaretinde başı çeken ülke olmasına karşın, dış ticaret sektörünün ülkenin GSYİH'dan aldığı pay diğer ülkelere göre küçüktür. Hizmet ve mal ihracatının GSYİH'dan aldığı pay ABD'de % 10 iken Avrupa ortalaması % 20 - 25 olarak gerçekleşmektedir.

ABD dünyanın en fazla dış ticaret yapan ülkesidir. 1996 yılında ithalatı 818 milyar dolar, ihracatı 625 milyar dolardır. ABD dünya mal ve hizmet ihracatından aldığı %12,8'lik payla birinci sırada gelirken, onu Almanya (%9,4), Japonya (%7,2), Fransa (%5,7) İngiltere (%5,1), İtalya (%5,0), Hong Kong (%3,4) ve Kanada (%3,4) izlemektedir.

NAFTA ve GATT (şimdi Dünya Ticaret Örgütü) - Uruguay Round ile ticarette sağlanan serbestleşme ile ABD'nin ihracatını daha da arttırması beklenmektedir. GATT - Uruguay Round'un yürürlüğe girmesiyle ticari engellerin hızla azalmaya başlamasının bu artışta önemli bir etkisi olacaktır. Özellikle tarım, hizmetler ve yüksek teknoloji ürünlerinden önemli kazanç sağlanacaktır.

1988'den bu yana olan veriler değerlendirildiğinde, ABD'nin gerek ihracatı gerekse ithalatı sürekli artış göstermektedir. Ülkenin dış ticaret hacminde anılan tarihten bu yana % 72,6 oranında artış sağlanmıştır.

Diğer taraftan 1980'lerden beri süre gelen dış ticaret açığındaki artış 35,5 milyar dolardan 1987'de 160 milyar dolara çıkmış, 1988 - 91 döneminde gözlenen dış

* İGEME "Dış Ticaretimizde Açık Verdiğimiz İlk 10 Ülke", Haziran 1996.

ticaret açığı 1992 - 95 döneminde yeniden artmıştır. Bu açık 1991'deki 74,1 milyar dolar düzeyinden 1995'te 172 milyar dolar düzeyine ulaşarak 5 yılda % 132 oranında artış göstermiştir. ABD, dış ticaret açığını kapatmak için büyük bir mücadele vermektedir. İhracatta tütün, gıda gibi ürünler dikkat çekmektedir. Diğer taraftan taşıt araçları, bilgisayar gibi ileri teknoloji ürünlerinde ise dünya pazarlarına gereğince girememektedir.

**ABD'nin Genel Dış Ticareti (Milyar dolar-fas)**

| | 1988 | 1989 | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 | 1995 | 1996 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| İhracat | 320,2 | 362,1 | 389,3 | 416,9 | 440,4 | 458,7 | 504,5 | 576,4 | 625 |
| İthalat | 447,2 | 477,4 | 498,3 | 491,0 | 536,5 | 590,1 | 668,9 | 748,4 | 818 |
| Denge | -127,0 | -115,2 | -109,0 | -74,1 | -96,1 | -132,5 | -164,3 | -172 | -193 |
| Hacim | 767,4 | 839,5 | 887,6 | 907,9 | 976,9 | 1046,3 | 1173,4 | 1324,8 | 1.443 |

fas: free alongside ship-gemi yanında teslim
**Kaynak:** EIU 1994-95, 1995-96

### ABD'nin Başlıca Ticari Ortakları:

ABD'nin en önemli ticari ortağı ihracatının % 22'sini ve ithalatının % 19,4'ünü gerçekleştirdiği Kanada'dır. Bu ülkeyi Japonya ve Meksika izlemektedir. Kanada ve Meksika ile yaptığı Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşmasının ardından anılan ülkelerle ABD arasındaki ticaret hacminin daha da artması beklenmektedir.

Diğer taraftan ABD'nin dış ticaretinde son yıllarda önemli bir değişiklik göze çarpmaktadır. Ülkenin ticareti Batı Avrupa'dan Güneydoğu Asya'ya kaymaya başlamıştır. Tayvan, Güney Kore, Singapur, Hong-Kong, Çin ihracatının yöneldiği önemli pazarlar arasına katılmışlardır. Bu beş ülkeye ABD 1994 yılında 75,4 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirmiştir ve bu ABD'nin toplam ihracatının % 13,6'lık bölümünü oluşturmaktadır.

Kanada, Japonya ve Meksika'nın ardından Çin ABD için en büyük tedarikçi ülke konumundadır. Yine tedarikçi ülke olarak Tayvan, Almanya dışındaki AB ülkelerini geride bırakmıştır. Türkiye'nin, ABD ithalatından aldığı pay ise 1995 yılı itibariyle % 0,2 düzeyindedir. AB ülkeleri arasında, Almanya (5), İngiltere (7), Fransa (9) ve İtalya (10) ilk 10 tedarikçi ülke içerisinde yer almaktadırlar.

Öte yandan 3 Aralık 1995'te ABD ile AB arasında soğuk savaş ertesi dönemde ticaret ve politika konularında işbirliğini güçlendirmek amacıyla transatlantik an-

laşması imzalanmıştır. Ticari alanda bilgi teknolojisi ürünlerinde (bilgisayar, software-yazılım, yarı iletkenler) tarifelerin ve ticari engellerin kaldırılması konusunda tamamlanamayan konuların (telekomünikasyon, denizcilik hizmetleri) sonuçlandırılması konusunda görüş birliğine varılmıştır. Ancak tarım ve çelik sektörü gibi hassas konular anlaşma dışında tutulmuştur.

**ABD'nin İhracatını Yönlendirdiği Başlıca Ülkeler (milyar $)**

| Ülkeler | 1993 | 1994 |
|---|---|---|
| Kanada | 91,8 | 103,6 |
| Japonya | 46,0 | 51,0 |
| Meksika | 40,2 | 49,1 |
| AB | 91,2 | 96,5 |
| Tayvan | 16,1 | 17,0 |
| Güney Kore | 14,3 | 17,5 |
| Singapur | 10,7 | 11,7 |
| Hong Kong | 8,7 | 10,1 |
| Çin Halk Cumhuriyeti | 8,6 | 9,1 |
| **Liste Toplamı** | **327,6** | **365,6** |

**ABD'nin İthalatını Yönlendirdiği Başlıca Ülkeler (milyar $)**

| Ülkeler | 1993 | 1994 |
|---|---|---|
| Kanada | 113,5 | 131,9 |
| Japonya | 110,4 | 122,5 |
| Meksika | 40,7 | 50,3 |
| AB | 101,4 | 114,5 |
| Çin Halk Cumhuriyeti | 33,7 | 41,3 |
| Tayvan | 26,3 | 27,9 |
| Güney Kore | 17,8 | 20,4 |
| Singapur | 13,0 | 15,6 |
| Malezya | 10,9 | 14,4 |
| **Liste Toplamı** | **467,4** | **538,8** |

### ABD'nin Maddeler İtibariyle Dış Ticareti

Maddeler itibariyle ABD'nin ihracatında sanayi girdileri, yatırım malları ve tarımsal ürünler başı çekmektedir. ABD imalat sanayi üretiminin % 12'sini, tarımsal üretiminin ise % 25'ini ihraç etmektedir. ABD'nin ihracatındaki önemli ürünler; makinalar, kimyasal maddeler, tarımsal ürünler, kara/hava taşıtları ve aksamı ile tıbbi ve fenni cihazlardır.

ABD'nin imalat sanayi ürünlerinde gümrük tarifeleri % 4,9 düzeyindedir ve bu sanayileşmiş ülkelerin ortalaması (% 4,7) ile kıyaslandığında makul bir düzey olarak kabul edilebilir. DTÖ / Uruguay Round ile bu ortalama % 3,0 dolayına düşecektir. Bu düşüşün bile ABD'nin ticaret hacmini önemli ölçüde etkilemesi beklenilmektedir. Tarifelerde gidilecek bu değişikliğin ertesinde, ABD, hammadde içeriği yoğun katma değeri düşük, emek yoğun ürünlerin (tekstil, giyim, kauçuk mamulleri, metal dışı minaraller, demir-çelik, cam ürünleri gibi) ihracatını azaltmayı düşünmektedir. Çünkü bu ürünlerde ABD'nin mukayeseli üstünlüğü yoktur. ABD mukayeseli üstünlüğün olduğu sermaye ve teknoloji yoğun ürünler ihracatına yönelecektir.

Diğer taraftan ABD sulanabilir arazinin bol olması nedeniyle tarımsal ürünlerde rekabet gücünü artıracak, bu yolla gelişmekte olan ülkelere daha kolay girecek ayrıca ihracat sübvansiyonlarının GATT - Uruguay Round kapsamında azaltılması nedeniyle bu konuda da avantajlı konuma geçecektir.

**Ürünlere Göre İhracat (milyon $-fas)**

| Ürünler | 1992 | 1993 | 1994 | 1995* |
|---|---|---|---|---|
| Et ve et mamulleri | 4 208 | 4 353 | 5 191 | 5 275 |
| Mısır ve buğday | 9 469 | 9 183 | 8 244 | 10 477 |
| Yaş/işlenmiş meyve-sebze | 5 736 | 6 008 | 6 752 | 5 852 |
| Hayvan yemi | 3 550 | 3 464 | 3 348 | 3 030 |
| Tütün ve sigara | 5 842 | 5 218 | 6 268 | 5 047 |
| Soya fasulyesi | 4 463 | 4 580 | 4 353 | 4 158 |
| Odun ve kağıt hamuru | 9 173 | 8 764 | 9 347 | 10 104 |
| Demir alaşımlı cevherler ve hurdaları | 3 470 | 3 227 | 3 734 | 4 800 |
| Kömür | 4 427 | 3 197 | 2 962 | 3 023 |
| Petrol ürünleri | 4 011 | 3 920 | 3 161 | 2 564 |
| Kimyasal Maddeler | 43 869 | 45 074 | 51 601 | 50 915 |
| Organik kimyasallar | 10 993 | 11 076 | 12 826 | 13 500 |
| Plastikler | 10 258 | 10 743 | 12 486 | 12 594 |
| Kağıt ve mamulleri | 6 348 | 6 463 | 7 450 | 8 067 |
| İplik, dokuma, hazır giyim mamulleri | 5 778 | 5 895 | 6 429 | 6 017 |
| Demir ve çelik mamulleri | 3 606 | 3 330 | 3 548 | 4 372 |
| Alüminyum ve bakır | 3 838 | 3 510 | 4 044 | 4 661 |
| Metal ve mamulleri | 5 513 | 5 975 | 7 012 | 6 699 |
| Elektrikli makinalar | 126 617 | 136 680 | 156 680 | 149 405 |
| Kara taşıtları ve parçaları | 33 928 | 37 500 | 42 666 | 37 429 |
| Hava taşıtları ve parçaları | 35 652 | 30 757 | 28 665 | 19 816 |
| Hazır giyim ve ayakkabı | 4 695 | 5 420 | 6 111 | 6 011 |
| Bilimsel amaçlı aletler | 18 299 | 19 188 | 20 722 | 19 217 |
| Altın (paraya çevrilenler hariç) | 4 109 | 9 155 | 5 644 | 478 |

fas: free alongside ship-gemi yanında teslim
**Kaynak:** EIU

Diğer sektörlerde ise düşük ücretle işçi çalıştıran Latin Amerika, Asya ve Doğu Avrupa ülkeleri gibi ülkelere pazarını kaptıracağı düşünülmektedir.

ABD'nin ithalatındaki önemli ürünler arasında, makinalar en büyük payı almaktadır. Bu grubu kara taşıtları, giyim ve ayakkabı, ham petrol, kimyasal ürünler, tıbbi ve fenni cihazlar ile tarımsal ürünler izlemektedir.

**Ürünlere Göre İthalat (milyon $-fas)**

| Ürünler | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 | 1995* |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Et ve et mamulleri | 3 198 | 3 129 | 2 712 | 2 792 | 2 629 | 1 963 |
| Balık ve Balık mamulleri | 5 521 | 5 950 | 5 657 | 5 820 | 6 593 | 5 587 |
| Meyve/sebze yaş veya hazırlanmış | 6 679 | 6 238 | 5 698 | 5 665 | 6 074 | 5 535 |
| Odun ve kağıt hamuru | 6 418 | 5 642 | 6 099 | 7 519 | 8 998 | 8 315 |
| Demir alaşımlı cevherleri ve hurdaları | 4 316 | 3 842 | 3 340 | 3 030 | 3 253 | 3 345 |
| Ham petrol | 46 578 | 39 894 | 38 553 | 38 469 | 38 464 | 35 769 |
| Petrol ürünleri | 17 455 | 13 629 | 11 277 | 10 789 | 10 242 | 7 526 |
| Gaz | 3 487 | 3 609 | 3 030 | 3 678 | 4 014 | 2 730 |
| Kimyasal maddeler | 23 129 | 24 753 | 27 722 | 29 131 | 33 914 | 33 918 |
| Kağıt ve mamulleri | 9 065 | 8 504 | 7 996 | 8 460 | 9 065 | 10 302 |
| İplik, dokuma, hazır giyim ve mam. | 6 750 | 7 347 | 7 844 | 8 438 | 9 208 | 8 509 |
| Elmas | 3 998 | 4 016 | 4 148 | 5 103 | 5 740 | 5 065 |
| Demir ve çelik mamulleri | 10 854 | 10 231 | 8 328 | 9 027 | 12 876 | 10 467 |
| Metalden mamul eşya | 9 348 | 9 257 | 6 727 | 7 647 | 8 848 | 8 421 |
| Makinalar (elektrikli hariç) | 132 337 | 135 209 | 148 300 | 168 680 | 204 514 | 199 920 |
| Ofis makinaları | 27 498 | 30 657 | 36 377 | 43 193 | 52 118 | 50 763 |
| Elektrikli makinalar | 34 790 | 36 275 | 39 710 | 46 735 | 57 672 | 61 695 |
| Telekominikasyon ekipmanları | 22 727 | 23 892 | 25 803 | 27 297 | 32 457 | 28 817 |
| Kara taşıtları ve parçaları | 75 130 | 73 453 | 74 114 | 81 586 | 93 322 | 81 878 |
| Hava taşıtları ve parçaları | 6 428 | 7 463 | 7 218 | 6 418 | 6 548 | 5 347 |
| Mobilya | 5 509 | 5 443 | 5 503 | 6 249 | 7 567 | 6 935 |
| Giyim ve ayakkabı | 36 742 | 37 471 | 41 390 | 44 953 | 48 460 | 44 464 |
| Fenni aletler | 13 002 | 16 517 | 15 411 | 16 953 | 19 101 | 18 050 |

fas: free alongside ship-gemi yanında teslim

**Kaynak:** EIU

# ÜYELERİMİZ İÇİN ABD İLE TİCARET VE YATIRIM İŞBİRLİĞİ HUSUSUNDA ÖNEMLİ TEMAS NOKTALARI

**Aydın Nurhan - Chicago Başkonsolos Yardımcısı**

Tel : 00 - 1 - 312 - 263 06 44 Fax : 00 - 1 - 312 - 263 14 49
Konusu : Chicago civarında her türlü yatırım ve ticaret konularında yardımına başvurulabilir.

**Mehmet Y. Aktugan - Ekonomi Ataşesi, Chicago Başkonsolosluğu**

Tel : 00 - 1 - 312 - 263 06 44 Fax: 00 - 1 - 312 - 263 14 49
Konusu : Chicago Emtia Borsası (Döviz+mal borsaları), ticaret ve yatırım konularında yardımcıyardımcı olabilir.

**Robin F. Mugford - Amerikan İhracatı Geliştirme Merkezi Direktörü**

Tel : 00 - 1 - 847 - 681 80 10 Fax : 00 - 1 - 847 - 681 80 12
Konusu : Chicago'da (İllionis Eyaletinde) yerleşik üretici ve ihracatçılar ile ilgili bilgi iletişim kurulabilir.

**CHICAGO MANUFACTURING CENTER**

**Rheal P. Turcotte - Başkan**

Tel: 00 - 1 - 773 - 265 20 32 Fax: 00 - 1 - 773 - 265 83 36

**Donald Harlow - Uluslararası Ticareti Geliştirme Birimi Direktörü**

Tel : 00 - 1 - 773 - 265 21 47 Fax: 00 - 1 - 773 - 265 83 36

**Rob Hoffman - Pazarlama Programı Müdürü**

Tel : 00 - 1 - 773 - 265 27 78 Fax: 00 - 1 - 773 - 265 83 36

**Aydın Akgün - REFCO, Borsa Aracı Kurumu**

Tel: 00 - 1 - 312 - 930 88 23 Fax: 00 - 1 - 312 930 89 94
Konusu : Chicago Emtia Borsasında Broker olarak çalışıyor. Döviz ve mal piyasalarında uzman

**Robert T. Lahey - Dünya Ticaret Merkezi, Chicago Ticaret Borsası**

Tel : 00 - 1 - 312 - 494 67 28 Fax : 00 - 1 - 312 - 494 01 96
Konusu : Chicago'da işadamlarına yönelik hizmet sunan birimin başında ve firmalar konusunda CD ve bilgisayar ortamında veritabanları bulunmaktadır.

**John Wang - Asya-Amerikan Ticaret Geliştirme Merkezi Başkanı, New York**

Tel : 00 - 1 - 212 - 219 16 81 Fax: 00 - 1 - 212 - 219 19 15
Konusu : İşadamlarına ortaklıklar, danışmanlık ve ithalat-ihracat konularında irtibat sağlıyor.

**Erhan Duman - Türk Amerikan Kültürü Derneği GenelSekreteri**
Tel : 00 - 1 - 708 - 409 34 79 Fax: 00 - 1 - 708 - 409 34 99
Konusu : Chicago'da yerleşik Türkler ile kurulmuş bir dernek

**Mr. Kenneth Wickett - Export-Import Bank of the U.S. (EXIMBANK)**
Tel : 00 - 1 - 202 - 565 38 14 Fax: 00 - 1 - 202 - 565 38 16
Konusu : 2.5 milyar $ Türkiye için ayrılmış EXIMBANK kredilerinden sorumlu

**Fuat Tanlay - T.C. New York Boşkonsolosu**

**Alev Yedier - T.C. New York Ticari Müşaviri**
Tel : 00 - 1 - 212 - 949 01 60 Fax: 00 - 1 - 212 - 983 12 63
Tel : 00 - 1 - 212 - 687 15 30 Fax: 00 - 1 - 212 - 687 30 26

**Nüzhet Kandemir - T.C. Washington D.C. Büyükelçisi**

**Rıfat Köksal - T.C. Washington D.C. Müsteşarı - Ticaret Müşaviri**
Tel : 00 - 1 - 202 - 483 63 66 Fax: 00 - 1 - 202 - 483 60 40

## ULUSLARARASI PROFESYONEL YÖNETİCİLER BİRLİĞİ

**Donald B. Cofman - Danışman, ABD-Türkiye İş Geliştirme Programı, Ankara**
Tel : 0 - 312 - 418 78 53 Fax: 0 - 312 - 417 97 11

**Gürhan V. Bilgin - Marmara Bölgesi Başkanı, İstanbul**
Tel : 0 - 212 - 243 41 80 Fax: 0 - 212 - 243 41 84
Konusu : Teknik danışmanlık, pazarlama, ortaklıkların bulunması, A.B.D.'den uzman kadroların getirilmesi

ISBN 975-7215-17-1